

B 142806

József Attila Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

ÚTMUTATÓ

A JATE TÖRTÉNELEM SZAKOS HALLGATÓINAK

(REFORMTANTERV 1992)

Szeged 1994

B 142806

TARTALOMJEGYZÉK

A történelem szak a JATE-n	3
A történelem szak reformelvei	5
A történelem szak tanterve	9
A történelem szak tanegységlistája	10
A történelem szak annotált kurzuslistája	13
A történelem szak vizsgakövetelménye	52
Speciális képzés	53
Ajánlott stratégiák	56

JATE Egyetemi Könyvtár

J000013346

B 142806

A történelem szak a JATE-n

A történelem szak a legnagyobb múltú szakok egyike egyetemünkön, melynek kezdetei még az intézmény kolozsvári korszakára nyúlnak vissza.

Az 1872-ben törvényhatározat nyomán életrehívott kolozsvári egyetem négy karral indult, melyek egyike a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Kar volt. Ehhez, valamint a Matematikai-Természettudományi Karhoz a kezdetektől hozzákapcsolódott egy Középiskolai Tanárképző Intézet, így a történelem szakos tanárképzés gyökerei szintén az egyetem indulásáig vezetnek vissza.

Ismert, hogy az első világháború lezárultával derékba tört a második magyar tudományegyetem működése. A magyar tudományosság számára kétségkívül nagy veszteség volt a közel fél évszázadnyi múltja során életképességről és gyarapodó tudományos rangról bizonyosságot tevő intézmény elvesztése, ugyanakkor éppen e tragikus fejleménynek köszönheti Szeged városa - ahol a XVIII. század végétől időről időre felvetődött egy felső szintű tudományos intézmény létesítésének terve -, hogy végre egyetemnek adhatott otthont.

Az oktatás az 1921-22-es tanévvel vette kezdetét a szegedi egyetemen. Az 1921-től működő 37 tanszék sorában már megtalálható volt az Ókori Történeti és Régészeti Tanszék, a Régiségstudományi Intézet, a Közép- és Újkori [Egyetemes] Történelmi Intézet, a Magyar Művelődéstörténelmi Intézet, a Magyar Történelmi Intézet, valamint az önálló Művészettörténeti Intézet.

Az egyetem meggyökeredzéséig nagy nehézségeket kellett leküzdeni: pénzsűkét, épülethiányból adódó zsúfoltságot, megfelelő könyvtár hiányát, és eleinte elegendő képzett szakember sem állt rendelkezésre minden területen. Hogy végeredményben életképes maradt a szegedi egyetem, az a város és a kormány támogatásán túl elsősorban a Szegeden oktató számos kiemelkedő tudós eredményes munkásságának és a tevékenységükkel szerzett szakmai elismertségnek volt köszönhető. A történészképzésben olyan tudósok adtak rangot az egyetemnek, mint Márki Sándor, Erdélyi László, Szádeczky-Kardoss Lajos, Huszti József, Förster Aurél, Mályusz Elemér, Deér József, Fögel József, Kerényi Károly, Buday Árpád, Banner János, Hermann Egyed, hogy csak a legjelesebbekről essék, nem teljességre törekvő említés.

Az persze aligha vitatható, hogy a méretekből, a szervezett egységek, illetve az oktatók kisebb számából adódóan egy nagy egyetemhez mérve mindig is szűkebbek voltak - és maradtak - a választási és specializálódási lehetőségek. Ugyanakkor a helyzetből ellensúlyként adódó és korántsem lebecsülendő előnyök - nevezetesen a kapcsolatteremtés könnyebb lehetőségei, a személyesebb belső légkör, az intenzívebb műhelymunkára kínálkozó alkalmak - olyan pozitív adottságok, amelyek ésszerű kihasználásával igen változatos és széles körben elismertethető tudásfedezet megszerzésére nyílt - és nyílik - alkalom a szegedi történészképzésben.

Ma a szak törzsképzéséről hat tanszék gondoskodik: az Ókortörténeti, a Középkori és Korajújkori Egyetemes Történeti, az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti, a Középkori és Korajújkori Magyar Történeti, az Új- és Legújabbkori Magyar Történeti, valamint a Történeti Segédtudományok tanszékek. A képzés során e szervezeti egységek mindegyikével kapcsolatba kell kerülnie minden történész hallgatónak. Ezeken kívül - akár csak egy féléves betekintés erejéig, de akár az elmélyült specializálódás igényével is - az egyetem más tanszékei is „nyitva állnak” a történelmet hallgatók előtt (pl. Régészeti, Néprajzi, Altajisztikai, Klasszika-Filológiai tanszékek, stb.).

A történelem szak oktatóinak önálló kiadványa az „Acta Historica”. A szak mellett Történész Diákkör működik, amely lehetőséget ad a diáktanulmányok pályáztatására félévenként különféle helyi, két évenként országos diákköri konferenciákon. A diákkör önálló kiadványa a „Documenta Historica”.

A jelen útmutató elsődleges célja, hogy elősegítve a tájékozódást kinek-kinek megkönnyítse a maga választotta képzési program összeállítását.

Szeged, 1994. júl. 11.

Almási Tibor
Pándi Lajos

A történelem szak reformja a JATE-n

(Elfogadta a Történész Tanács 1992. március 5-dikén)

A./ Alapelvek

1. A reform a **tanszabadság** elvén alapul, amely a *diák* számára elsősorban szabad kurzus- és tanárválasztást jelent, ami a szakmai szabadon választott blokkban lényegében teljes, a törzsképzési szakaszban abból áll, hogy az órás tanegységek alatt alternatív kurzusok kerülnek meghirdetésre, és a tantárgyak sorrendje nem kötött; a *tanár* számára elsősorban szabad kurzushirdetést jelent, ami a szakmai szabadon választott blokkban teljes, a törzsképzési szakaszban a tantárgygazda jóváhagyása szükséges hozzá.

2. Az oktatás **kimenetszabályozott**, azaz nem elsősorban a tudás megszerzésének folyamatát rögzítjük és ellenőrizzük, hanem a megszerzett tudást mérjük és minősítjük.

3. A diploma feltételét a minősítéssel záruló oktatási egységek, azaz a **tanegységek** (te) adják. Minden tanegység minősítéssel (osztályzat; perspektívában osztályzat és/vagy pont) zárul, és nincs tanegység a minősítési feltételeken kívül. A tanegység lehet órás (szeminárium, előadás) és órátlan (szigorlat, szakdolgozat, államvizsga). Az órás tanegység elvi feltétele, hogy minimum két tanár **kurzusa** (egy darab órás [ezen belül rendszerint két órás] tanegység alatt egy oktató által meghirdetett egy szemeszteres oktatási egység) álljon mögötte.

4. A tudás minősítése megfelelő átmeneti idő után a befektetett munkamennyiséget tükröző súlyozott tanegységek (**kredit**) pontokban és/vagy osztályzatokban kifejezett differenciált összegével (**kreditpont**) történik.

5. Célunk, hogy a diák minél több ponton bekapcsolódhasson az oktatásba, illetve minél több ponton minősítéssel abbahagyhassa azt, s hogy minél többrebbé váljon a képzettsége. Ennek érdekében

egyfelől a képzés többszintes: a meghatározó, átlagos terheléssel négy éves alapszint (major szak) után következhet pl. egy rövidebb specializációs, majd egy ugyancsak rövidebb posztgraduális szint (jelen anyag az alapszintet tárgyalja);

másfelől az alapszintet különféle **blokkok**, elsősorban az ún. minor szakok egészíthetik ki.

6. A képzés elvileg **egyszakos**, azaz az egyes szakok egymástól függetlenek, és minden szakra külön kell felvételizni (két szakot is lehet párhuzamosan végezni, ha mindkét felvételi sikerül, de adott szakon a terhelés azonos az egy és a két szakot végző számára).

7. A szakos képzés és a tanárképzés elválik egymástól (de tanszékeink elsősorban a szakmódszertan révén a tanárképzésben is részt vesznek). A tanárképzést a tanárképes major szak mellé lehet felvenni.

8. A mindenkori terhelés megállapításánál lehetővé kell tenni, hogy a hallgató négy év alatt el tudjon végezni vagy két major szakot, vagy egy major szakot, egy minor szakot és a tanárképzést.

B./ Képzési arányok

I. Szakos képzés

1. **Törzsképzési szakasz:** a történeész diploma elengedhetetlen feltételét jelentő, ezért minden történeész hallgató számára kötelező tantárgyak összessége (törzsanyag). Belső arányai a következők (a tanegységek tartalmi meghatározása az illetékes tantárgygazda feladata):

tantárgy	te	óra	gyj	koll	szig
magyar középkor (-1526)	3	4	1	1	1
magyar újkor (1526-1867)	3	4	1	1	1
magyar legújabbkor (1867)	3	4	1	1	1
ókor (-476)	3	4	1	1	1
egyetemes középkor (476-1492)	3	4	1	1	1
egyetemes újkor (1492-1871)	3	4	1	1	1
egyetemes legújabbkor (1871-)	3	4	1	1	1
segéd- és rokontudományok	4	6	2	2	-
összesen	25	34	9	9	7

2. **Szakmai szabadon választott:** a szak által meghirdetett összes kurzusok bármelyikéből összegyűjtött 21 tanegység, 2/3 szeminárium - 1/3 előadás megoszlásban.

Megjegyzés: Nem két órás (= 1 vagy 3 órás) kurzusok - a segéd- és rokontudományok számára elfogadott két tanegységtől eltekintve - csak a szakmai szabadon választott blokkban hirdethető meg. Így egy-egy diáknál az összóraszám (attól függően, hogy a szakmai szabadon választott blokkban egy vagy két (esetleg három) órás kurzusokat látogat) nem lesz azonos. A történelem A szak képzési ideje alatt a szabad sávban engedélyezett 1 órás kurzusok felvételére előadások esetében az előírt 7 tanegységből kétszer, szemináriumok esetén az előírt 14 tanegységből négyszer van lehetőség, azaz a szabad sávban felvett kurzusok összóraszámára 36

óránál (12+24) nem lehet kevesebb. A heti — átlag — 2 óránál hosszabb időtartamú kurzusok esetleges felvétele nem ad módot a heti 1 órás kurzusok felvételében összóraszám szerint 6 órában megállapított limit bővítésére.

II. Általános (bölcész-) képzés

A JATE szakgazdái által e célra felajánlott összes kurzus (kivéve a történelmet) bármelyikéből összegyűjtött 16 — egynél több szaknál 8 db két óras — tanegység.

III. A latin záróvizsga a következő feltételekkel kötelező:

1. A sikeres vizsga a latin érettségivel vagy középfokú nyelvvizsgálóval nem rendelkezők számára a középkori magyar szigorlat feltétele.

2. Nem tartozik a törzsképzési szakaszba; gazdája szolgáltatásként hirdeti latin kurzusokat, amelyek elismertethetők a szakmai szabadon választott blokk tanegységei között.

3. A legfeljebb 3 — de nem szükségképpen egymást követő — félév tartamú latin nyelvi képzés (— kezdő, középhaladó, haladó —) során szerzett minősítések a szabad sávban előírt szemináriumi jegyek közé számítandók, beleértve az utolsó latin kurzus lezárásaképpen szerzett latin záróvizsga érdemjegyét is.

C./ Az egyszakos diák terhelése (tanárképzés nélkül)

I. Összterhelés

történelem szak	48 te	ca. 76 óra
általános tárgyak	16 te	32 óra
összesen	64 te	ca. 108 óra

II. Átlagterhelés szemeszterenként

a./ heti óraszám (ca.)	szakos	9,50 = 10 óra
	általános	4,00 = 4 óra
	összesen	13,50 = 14 óra

b./ szeminárium (ca.)	szakos (23 db)	$2,875 = 3$ db
	általános (11)	$1,375 = 1$ db
	összesen (34)	$4,25 = 4$ db
c./ előadás (ca.)	szakos (16 db)	$2,00 = 2$ db
	általános (5)	$0,625 = 1$ db
	összesen (21)	$2,625 = 3$ db
d./ szigorlat (7 db)		$0,875 = 1$ db

A történelem szak tanterve

1. A történelem szak „A” felvételi, tanárképes szak.

2. Célja olyan diplomás történészek képzése, akik megfelelnek az ilyen képesítéshez kötött állások követelményeinek, illetve akik ezen túl képesek helytállni az értelmiségi jellegű szakterületeken.

3. A képzés egyszakos, azaz a történelem szak minden más szaktól független, és külön kell rá felvételizni.

4. A szakos képzés alapszintből, az alapszint mellé rendelt különféle blokkokból, valamint az alapszintre épülő további képzési szakasz(ok)ból áll. Jelen tanterv az alapszinttel foglalkozik.

5. A diploma feltétele 48 darab minősítéssel záruló tanegység (benne ca. 76 tantervi óra, 23 gyakorlati jegy, 16 kollokvium és 7 szigorlat) teljesítése. A szak óraszám a tetszés szerinti szemeszterenkénti ütemezésben teljesíthető, azaz nincs szemeszterenkénti kötelező óraszám (az ösztöndíj teljesített órászámmal összefüggő feltételeit természetesen más szabályzatok rendezik).

6. A tanórás tanegységek alatt alternatív kurzusok kerülnek meghirdetésre, amelyeket az aktuális kurzuslista tartalmaz.

7. A latin érettségivel vagy középfokú nyelvvizsgálóval nem rendelkezők számára a középkori magyar szigorlat feltétele a sikeres latin záróvizsga.

8. Mint általános kari követelmény az államvizsga feltétele két darab nyelvvizsga (egy alafokú és egy középfokú). A jeles (5) vagy jó (4) eredményű latin záróvizsga az egyik (az alafokú) nyelvvizsgaként elismertethető.

9. A szakos képzés összvolumene két részből tevődik össze. Az egyik a törzsképzési szakasz, amely a történész diploma elengedhetetlen feltételét jelentő, ezért minden történész hallgató számára kötelező tantárgyak összessége. 25 tanegységből, benne 34 tantervi órából, 9 gyakorlati jegyből, 9 kollokviumból és 7 szigorlatból áll. Az egyes, szigorlattal záruló tantárgyak tetszőleges sorrendben teljesíthetők. Az egyes tantárgyakon belül a szigorlat előfeltétele a tárgy többi követelményének teljesítése.

10. A másik összetevő a szakmai szabadon választott blokk, amely a szak által meghirdetett, illetve ilyenként elismert összes kurzus bármelyikéből összegyűjtött 21 tanegység, azaz ca. 42 tantervi óra teljesítését jelenti, 2/3 szeminárium - 1/3 előadás megoszlásban.

11. Mint általános kari követelmény az államvizsga feltétele az egyetem összes - a szakgazdák által e célra felajánlott - kurzusainak (kivéve a történelem szakot) bármelyikéből összegyűjtött, az általánosan művelő tárgyak rovatában elkönnyelhető 16 tanegység, azaz 32 tantervi óra.

12. A fentiekén túl a diploma feltételeként külön tanegységet jelent a szakdolgozatkészítés, valamint a szakdolgozat megvédéséből álló államvizsga.

A történelem szak tanegységlistája

A tantervnek megfelelően a szakos képzés két részből áll: „törzsképzési szakasz” és „szakos szabadon választott” blokk.

Felhívjuk a hallgatók figyelmét, hogy az alábbiakban az egyes tanegységek előtt felsorolt kódszám-szerű megjelölések nem azonosak az egyetemi tanrendben feltűnő kódszámokkal. A jelen felsorolásban megadott jelölések **tantervi azonosítószámok**, amelyek a szakon belüli tájékozódást szolgálják, ill. a hallgató képzésbeli előrehaladásának követését teszik lehetővé. E kettős megjelölés remélhetőleg ideiglenes állapot, s a későbbiekben megtörténik a két rendszer működőképes összehangolása.

A tantervi azonosítószámok értelme

- első számjegy: képzési szakasz:
 - 1 = törzsképzés
 - 2 = szabadon választott
 - 3 = specializáció
 - 4 = szakmódszertan
 - 5 = szakdolgoz., államvizsga

- második számj.: szakág, korszak: 0 = bármely/mind
 - 1 = segéd-, rokontud.
 - 2 = ókor
 - 3 = középkori egyetemes
 - 4 = középkori magyar
 - 5 = újkori egyetemes
 - 6 = újkori magyar
 - 7 = legújabbkori egyet.
 - 8 = legújabbkori magyar

- harmadik számj.: jelleg:
 - 1 = előadás (kollokvium)
 - 2 = szeminárium (gyak. jegy)
 - 3 = szigorlat
 - 4 = szakdolgozat
 - 5 = államvizsga

Törzsképzési szakasz (25 te, 34 óra)

azono- sító	te neve	te fajta	óra- szám	elő fel.
<i>segéd- és rokontudományok</i>				
TÖ-111a	Segéd- és rokontudományok	koll	2	-
TÖ-111b	Segéd- és rokontudományok	koll	1	-
TÖ-112a	Segéd- és rokontudományok	gyj	2	-
TÖ-112b	Segéd- és rokontudományok	gyj	1	-
<i>ókori egyetemes történelem (-476)</i>				
TÖ-121	Ókori egyetemes történelem	koll	2	-
TÖ-122	Ókori egyetemes történelem	gyj	2	-
TÖ-123	Ókori egyetemes történelem	szig	-	121,122
<i>középkori egyetemes történelem (476-1492)</i>				
TÖ-131	Középkori egyetemes tört.	koll	2	-
TÖ-132	Középkori egyetemes tört.	gyj	2	-
TÖ-133	Középkori egyetemes tört.	szig	-	131,132
<i>középkori magyar történelem (-1526)</i>				
TÖ-141	Középkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-142	Középkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-143	Középkori magyar tört.	szig	-	141,142 latin zv
<i>újkori egyetemes történelem (1492-1871)</i>				
TÖ-151	Újkori egyetemes tört.	koll	2	-
TÖ-152	Újkori egyetemes tört.	gyj	2	-
TÖ-153	Újkori egyetemes tört.	szig	-	151,152
<i>újkori magyar történelem (1526-1867)</i>				
TÖ-161	Újkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-162	Újkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-163	Újkori magyar tört.	szig	-	161,162
<i>legújabbkori egyetemes történelem (1871-)</i>				
TÖ-171	Legújabbkori egyetemes tö.	koll	2	-
TÖ-172	Legújabbkori egyetemes tö.	gyj	2	-
TÖ-173	Legújabbkori egyetemes tö.	szig	-	171,172

legújabbkori magyar történelem (1867-)

TÖ-181	Legújabbkori magyar tört.	koll	2	-
TÖ-182	Legújabbkori magyar tört.	gyj	2	-
TÖ-183	Legújabbkori magyar tört.	szig	-	181,182

Szakos szabadon választott (21 te, max. 42 óra)

TÖ-201.01	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.02	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.03	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.04	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.05	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.06	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-201.07	Szakos szabadon választott	koll	1v2	-
TÖ-202.01	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.02	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.03	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.04	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.05	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.06	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.07	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.08	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.09	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.10	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.11	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.12	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.13	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-
TÖ-202.14	Szakos szabadon választott	gyj	1v2	-

TÖ-504	Szaktervezéskészítés	szd	-	
TÖ-505	Államvizsga	áv	-	

Bölcsészeti alapidiploma 48 te max. 76 óra

A történelem tanár-szakosok számára a szakmódszertan keretében a szak a fentiek felül meghatározott kurzusokat hirdet.

Felhívjuk a hallgatók figyelmét, hogy az Országos Diákköri Konferencián díjazott dolgozat elkönnyelhető a szakos szabadon választott blokk egy tanegységé-ként.

A történelem szak annotált kurzuslistája

A szakos tanegységlistában szereplő, de az alábbi kurzusok között fel nem sorolt vizsgákat (ideértve a szigorlatokat is) a hallgató bármely félév végi vizsgaidőszakban leteheti, amennyiben előfeltételeiket megszerezte vagy a vizsga időpontjáig megszerzi. A letenni kívánt vizsga-tanegységeket a félév elején fel kell venni a leckekönyvbe (a szigorlatokat is!).

Az előadások kollokviummal, a szemináriumok gyakorlati jeggyel zárulnak.

A kurzuslista az egész tanévre van meghirdetve. Amennyiben a kurzus csak az első vagy csak a második félévben kerül meghirdetésre, (I)-al ill. (II)-al jelezzük. A mindkét félévben meghirdetett kurzusokat külön nem jelezzük.

A kurzusok tantervi azonosítószámai azt jelzik, hogy a tanegységlista mely tanegységeinek teljesítéséhez vehetők fel.

Egy - rendszerint többfunkciójú - kurzust egy hallgató csak egy alkalommal, egy tanegység teljesítéséhez vehet fel. A hallgatónak a félév elején jeleznie kell, hogy az adott kurzust milyen céllal (milyen tanegység teljesítéséhez) veszi fel. Azaz a kurzus tantervi azonosítószámát — akár az egyetemi tanrendi kódszám mellett is! — célszerű beírnia az indexbe! Adott kurzus követelményei azonosak minden diák számára, függetlenül attól, hogy milyen céllal veszi fel azt. Az indexbe felvett kurzus nem teljesítése elégtelen érdemjeggyel jár.

Törzsképzési szakasz

SEGÉD- ÉS ROKONTUDOMÁNYOK

TÖ-111a.01 A történeti segédtudományok alapjai (1ea+1szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (ea), Makk Ferenc tszv. egy. tan. vagy Almási Tibor adj., ill. Piti Ferenc tans. (szem) (II).

Történetírás és történettudomány, a rész-, ágazati és segédtudományok fogalma. A klasszikus segédtudományok (papiroológia, paleográfia, kronológia, sigillográfia, heraldika, diplomatika, genealógia stb.) alapjai. Kronológiai és paleográfiai gyakorlatok.

TÖ-111a.02 Bevezetés a diplomatikába (1ea+1szem). Almási Tibor adj. Előfeltétel: megfelelő latin nyelvi ismeretek (II).

Az oklevél fogalma. Oklevelezés Európában. A középkori magyar oklevelezés korszakai. Az oklevél fő típusai. Oklevél, pecsét, címer. A főbb oklevélkiadó intézmények. Árpád-kori és Anjou-kori oklevelek olvasása.

- TÖ-111b.01 A francia impresszionista festészet (2ea).** Bán András tans. (I).
Az impresszionizmus helye a XIX. sz. második felének művészeti törekvései között; vezető mesterei; a látvány új értelmezése.
- TÖ-111b.02 Bevezetés a művészettörténetbe (2ea).** Bán András tans. (I).
A művészettörténet kialakulása, kutatási módszerei, legfontosabb alapfogalmai.
- TÖ-111b.03 Témák, formák és jelentések az európai képzőművészetben (2ea).** Szuromi Pál megh. ea. (I).
Az egyetemes és magyar képzőművészet jelzett témaköreinek ikonológiai vizsgálata (pl. test- és lélekábrázolások, egyén és közösség, csend- és jelbeszéd, a komikus kifejezés lehetőségei, testiség és erotika a képzőművészetben; miről beszélnek a portrék?).
- TÖ-112a.01 Könyvészeti, levéltári és forrástani ismeretek (2szem).** Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).
Forrásörző intézmények, a könyvtári és a levéltári anyag rendszere, feltárási lehetőségek, segédletek. Bibliográfia. A történeti források tipologizálása. A fő történeti korszakok írott kútforrásai, sajátosságaik. Forrásérték és -kritika. Forrás és feldolgozás.
- TÖ-112a.02 Könyvészeti, levéltári és forrástani ismeretek (2szem).** Almási Tibor adj., vagy Serfőző Zoltán adj., Sebők Ferenc adj. és Piti Ferenc tans. (I).
Ld. mint az előző.
- TÖ-112b.01 A XX. századi francia történetírás különös tekintettel az Annales-ra (1szem).** Serfőző Zoltán adj. (I).
A szeminárium a nemzeti liberális és a pozitivista előzmények után főleg a XX. sz.-i francia történettudomány fejlődését tekinti át a nagy történetészegyenységek életművének tükrében, különös tekintettel az Annales-ra.
- TÖ-112b.02 A XX. sz.-i magyar történetírás fő áramlatai híres történésztükrében (1szem).** Serfőző Zoltán adj. (II).
Híres történésztükrék (száműzött Rákóczi-vita, Szekfű—Domanovszky-vita, a Petőfi-kör történésztükrék) tükrében főleg a XX. sz. első felének fő irányzatai kerülnek bemutatásra a szeminárium keretében.
- TÖ-112b.03 Fejezetek a magyar historiográfia történetéből (1szem).** Sebők Ferenc adj.
A kurzus áttekintést nyújt a magyar történetírás kialakulásáról és fejlődéséről, különös tekintettel a két világháború közötti időszakra.

- TÖ-112b.04 Fejezetek az egyetemes historiográfia történetéből (1szem). Sebők Ferenc adj.**
A történeti gondolkodás megjelenésétől kezdve a XIX. századig vizsgálja a főbb irányzatok jellegzetességeit források alapján. A gyakorlatok során a szövegek elemzése történik.

ÓKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (—476)

- TÖ-121.01 Az ókori Kelet történetének alapvonalai (2ea). Wojtilla Gyula tszv. doc. (I).**
Az előadások az ókori kelet legjelentősebb államainak legfontosabb sajátosságait mutatja be. Különös figyelmet szentel a népek, nyelvek, kultúrák genezisére és a kölcsönhatásokra. Súlyponti helyet kapnak azok a területek, amelyekről a rendelkezésre álló magyar nyelvű szakirodalom hiányos vagy elavult, és ahol a nemzetközi kutatások különösen sok új eredménnyel jártak az elmúlt években.
- TÖ-121.02 Az ókori vallástörténet alapjai (2ea). Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).**
Az előadások az egyetemes vallástörténet elméleti és módszertani kérdéseinek érintésével az ókor nagy vallási rendszereit mutatják be a megfelelő történeti, művelődéstörténeti háttérrel és különös figyelmet fordítva az összehasonlító vallástörténeti kutatások legújabb eredményeire.
- TÖ-121.03 Görög gazdaság és társadalomtörténet (2ea). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. és Maróti Egon prof. em. (I).**
Az ókori görög gazdaság és társadalom fejlődésének áttekintése a mykenéi kortól a hellénizmusig, ill. a római hódítás koráig. Az anyagközlés mellett hangsúlyt kap a kritikus történelemszemlélet formálása, az antik forráshagyomány állapotából adódó problémák jelzése.
- TÖ-121.04 Fejezetek az ókori Róma történetéből (2ea). Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. és Maróti Egon prof. em. (II).**
A római történelem vázlatos áttekintése során néhány jelentősebb új tudományos eredmény ismertetése, ill. olyan kérdések részletesebb megbeszélése, amelyek a tankönyvben nem szerepelnek vagy nem megfelelő mélységben és terjedelemben.
- TÖ-122.01 Indiai művelődéstörténet (2szem). Wojtilla Gyula tszv. doc. (I).**
A szeminárium az ókori India társadalma vallástörténetének, filozófiatörténetének, művészettörténetének kiemelkedő fontosságú fejezeteit dolgozza fel referátum formájában.

- TÖ 122.02 A Biblia világa (2szem).** Wojtilla Gyula tszv. doc. (I).
A foglalkozásokon ismertetésre kerül az Ó- és Újszövetség történeti és vallástörténeti szempontból.
- TÖ-122.03 Bevezetés az ókori keleti történeti források tanulmányozásába (2szem).** Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).
Előfeltétel: legalább egy világnyelv alapos ismerete.
A szeminárium az Ókori keleti chrestomathia válogatott szemelvényeinek feldolgozása során bevezetést nyújt a forráskritika és az orientalisztika alapelemeibe.
- TÖ-122.04 Fejezetek az indoeurópai nyelvű népek történetéből (2szem).** Wojtilla Gyula tszv. doc. (II).
Előfeltétel: legalább egy világnyelv alapos ismerete.
A szeminárium résztvevői Nyugat-Európának a Római Birodalomnak a Balkán uralma alá eső területein élő, a balkáni, kisázsiai és délkeletázsiai indoeurópai nyelveket beszélő népek ethnogenezisének és korai történetének problémáival ismerkednek meg.
- TÖ-122.05 Részletek Cicero Verres elleni beszédeiből (2szem).** Maróti Egon prof. em. (I).
A latin előképzettséggel rendelkező hallgatók számára meghirdetett szeminárium célja Cicero Verres ellen elmondott beszédei egyes részleteinek nyelvi és tartalmi elemzése, tájékozódás a kor politikai és társadalmi helyzetéről.
- TÖ-122.06 A principatus története (2szem).** Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (I).
A szeminárium célja a korai principatus történetének bemutatása a korabeli források (Tacitus, Suetonius és Velleius Paterculus) tükrében, tekintettel a modern szakirodalomra is.
- TÖ-122.07 Római vallástörténet (2szem).** Hoffmann Zsuzsanna tud. fmts. (II).
A római vallás istenalakjainak és legfontosabb rítusainak bemutatása antik források, ill. modern szakirodalom alapján.
- TÖ-122.08 A buddhizmus elterjedése Kínában (2szem).** Hamar Imre tud. smts. (I).
Az időszámítás kezdete körül a buddhizmus a Selyem-úton és tengeri úton Kínába került. A kínai társadalom és gondolkodás azonban gyökeresen különbözik az indiaitól. A szeminárium azokkal a kérdésekkel foglalkozik, amelyek a buddhizmus kínai átvétele, a buddhizmus kinaizálódása során felvetődtek. Megmutatja, hogy egyfelől a buddhizmus milyen választ váltott ki a kínai társadalomból, másfelől a buddhizmus szervezeti felépítésében, filozófiájában hogyan változott meg az átvétel után.

- TÖ-122.09 Korai kínai művelődéstörténet (2szem).** Hamar Imre tud. smts. (I).
 A szeminárium célja, hogy a hallgatók betekintést kapjanak a kínai kultúrába, megismerkedjenek Kína főbb társadalmi, politikai és kulturális kérdéseivel. Szó lesz azokról a különböző filozófiákról, politikai elméletekről (konfucionizmus, legizmus, taoizmus), amelyek Kína egyesítését más-más úton kívánták elérni a Csou-kor második felében. A Csou-kor után az első kínai császár, Csin-si huang-ti birodalmával, majd a klasszikus császár korról, a Han-korral foglalkozik a szeminárium.
- TÖ-122.10 „Új buddhizmus” a Tang korban (2szem).** Hamar Imre tud. smts. (II).
 Yüki Reimon, a neves japán buddhológus nyomán a kínai buddhizmus kutatásában meghonosodott az „új buddhizmus” terminus, amely az itt tárgyalt buddhista iskolák filozófiáját és gyakorlatát kívánja megjelölni, elkülönítve a korábbi korszaktól. Az „új buddhizmus” azt jelenti, hogy ezek az iskolák — a buddhizmus mintegy félévzredes kínai fejlődése után — el mernek szakadni az indiai előzményektől, saját vallási tapasztalataikra hagyatkozva kialakítják saját filozófiai és gyakorlati rendszerüket.
- TÖ-122.11 Kína művelődéstörténete az északi és déli dinasztiaik korában és a Szuj- és Tang-korban (2szem).** Hamar Imre tud. smts. (II).
 A Han dinasztia bukása után Kína több részre szakadt, ami magával vonta a stabil konfuciánus államgépezet összeomlását. A bizonytalanság érzését tovább fokozta az a tény, hogy Kína északi felét barbárok foglalták el, a törvényes kínai dinasztiaát a déli területekre szorítva ezáltal. A Szuj és Tang dinasztiaival Kína egysége ismét helyreállt. A szeminárium e két eltérő jellegű korszak: széttagoltság és egység főbb társadalmi, politikai és kulturális kérdéseivel foglalkozik.
- TÖ-122.12 Fejezetek az ókori Görögország történetéből (2szem).** Farkas Zoltán tans.
 A három csoport számára meghirdetett szeminárium anyaga a görög politikai, társadalom- és művelődéstörténet különböző kérdéseit öleli fel.
- TÖ-122.13 Fejezetek a dominatus történetéből (2szem).** Horváth Andrea tans. (I).
 A szeminárium a dominatus kialakulásának korától a Római Birodalom bukásáig terjedő időszak történetét tárgyalja. A résztvevők megismerik az adott korszak gazdaság-, társadalom- és vallástörténetének legfontosabb tendenciáit és történeti forrásait.
- TÖ-122.14 Római történetírók (2szem).** Horváth Andrea tans. (I).
 A szeminárium célja, hogy a római császárkor kiemelkedő és kevésbé ismert történetíróit megismertesse a hallgatókkal, és műveik olvasása,

elemzése révén közelebb vigyen az egész korszahoz és egyes történeti problémák megoldásához.

- TÖ-122.15 **Klasszikus latin forrásolvasás (2szem).** Horváth Andrea tans. (I).
A latin előképzettséget igénylő szeminárium tematikájában elsősorban a császárkori történetírók munkáinak olvasása és történeti szempontú elemzése szerepel.
- TÖ-122.16 **Fejezetek a Római Birodalom dunai provinciáinak történetéből (2szem).** Horváth Andrea tans. (II).
A szemináriumon a Római Birodalmat keretül véve bepillantást nyernek a hallgatók a kulcsfontosságú É-i provinciák (Pannonia, Dacia, Noricum) életébe, s ezen provinciák gazdasági, társadalmi, hadászati, vallástörténeti viszonyaiba.
- TÖ-122.17 **Fejezetek az ókereszténység történetéből (2szem).** Horváth Andrea tans. (II).
A kurzus célja, hogy a hallgatók megismerjék a világvallássá lett kereszténység kialakulásának folyamatát, történeti, társadalmi, vallástörténeti, szellemi környezetét. Megismerkednek ezen kívül a filozófiai és eretnek irányzatokkal, amelyek hatással voltak a formálódó vallásra, továbbá építészeti és tárgyi emlékeivel is, különös tekintettel Pannonia provinciára.
- TÖ-122.18 **Latin nyelvű források a római császárkorból (2szem).** Horváth Andrea tans. (II).
Előfeltétel: megfelelő latin nyelvi előképzettség.
A forrásolvasó óra egyrészt a latin nyelvi ismeretek bővítését és főképp az adott korszak forrásainak tartalmi elemzését vállalja fel oly módon, hogy a legkülönbözőbb jellegű emlékek elemzésére vállalkozik. Történeti munkák, filozófiai szövegek, sírfeliratok, gazdasági szövegek, vallási tartalmú feliratok és néhány jogi tartalmú forrás.

KÖZÉPKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (476—1492)

- TÖ-131.01 **A politikai struktúrák fejlődése a középkori Nyugat-Európában (2ea).** Csernus Sándor adj., Galamb György tans., Szántó Richárd ösztöndíjas.
A középkori Nyugat-Európa társadalmi és politikai fejlődésének vizsgálata, a Római Birodalom bukását követő időszakról kezdődően a XV. századig; a népvándorlás korának germán államalakulatai, különös tekintettel a frank államra; a hűbériség és a hűbéri társadalom kialakulása; a rendiség és a központosított rendi állam.

- TÖ-131.02 Az Európán kívüli világ a középkorban (2ea).** Wojtilla Gyula doc., Anderle Ádám egy. tan., Márton Alfréd tans. (I).
A Kolumbusz előtti Amerika, Kína, India, Belső-Ázsia steppei népeinek politika és társadalomtörténete, az iszlám vallás kialakulása és elterjedése.
- TÖ-131.03 A mongol világbirodalom és utódállamai (2ea).** Márton Alfréd tans. (II).
A XII. század végén, XIII. század elején Dzsingisz kán által megalkotott mongol birodalom létrejötte, története. A XIV. század végéig fennmaradó utódállamok (Jüan dinasztia, Csatatáj ulus, Arany Horda, ilkanidák) bemutatása. A Timuridák kora.
- TÖ-132.01 A nyugati társadalom belső és külső expanziója a középkorban (2szem).** Csernus Sándor adj. (I).
A szeminárium a nyugat-európai társadalom belső (helyi, regionális, belső strukturális) és külső (gazdasági, kereskedelmi, politikai, katonai, ideológiai) expanziójának tanulmányozását célozza a vonatkozó források és feldolgozások alapján.
- TÖ-132.02 A középkori Franciaország (2szem).** Csernus Sándor adj. (I).
A szemináriumi foglalkozásokon elsősorban a késő-középkori francia fejlődés főbb vonásainak tanulmányozására kerül sor magyarra fordított, ill. francia nyelvű források alapján.
- TÖ-132.03 Fejezetek a korai középkor történetéből (2szem).** Szántó Richárd ösztöndíjas. (I).
A kereszténység térhódítása a Nyugat-Római birodalom bukása után a pogány népek között, a germán társadalom szerkezete a legkorábbi törvénykönyvek vizsgálata alapján, és a korai államalapítási kísérletek Európa északnyugati régiójában.
- TÖ-132.04 A késő középkori Anglia történetének főbb kérdései (2szem).** Szántó Richárd ösztöndíjas. (I).
A késő középkori Anglia társadalmának és politikai berendezkedésének vizsgálata; a késő középkori válság hatása az angol társadalomban és gazdaságban bekövetkező változásokra, a kontinenssel való kapcsolatok tükrében.
- TÖ-132.05 Kultúra és társadalom a középkori Nyugat-Európában (2szem).** Galamb György tans. (I).
A középkori Nyugat-Európa kulturális felemelkedése, egyházi kultúra, lovagi kultúra és népi kultúra kialakulása és a középkori ember világképének és mentalitásának vizsgálata.

- TÖ-132.06 A hatalom világa a középkorban. Intézmények, reprezentáció, elméletek (2szem).** Galamb György tud. ösztöndíjas (I).
Az intézmények kialakulása és fejlődése, a hatalom igazolásának képi és építészeti megjelenítése és a politikával kapcsolatos korabeli elméletek alkotják a kiindulópontot a hatalom és a császárszeme, a középkori papság, a feudális függési formák, a területi monarchiák, a kommunális rendi és zsinati mozgalmak áttekintéséhez.
- TÖ-132.07 „Vallási mozgalmak” Nyugat-Európában a XI-XIV. században (2szem).** Galamb György tud. ösztöndíjas (II).
Szerzetesi reformok, remetesség, szerzetesrendek a XI-XV. században. Az eretnekségek kezdete, fejlődése, formái; elnyomás és integráció.
- TÖ-132.08 Bizánc az V—XI. századig (2szem).** Farkas Csaba megh. ea. (I).
A bizánci birodalom társadalom és politika története a Nyugat-Római birodalom bukásától a XI. századig, a birodalom reorganizációja Justinianus korában; perzsa, szláv, avar, arab, szeldzsuk támadások és Bizánc.
- TÖ-132.09 Bizánci történeti szövegolvasás (2szem).** Farkas Csaba megh. ea. (I).
Bevezetés a bizánci történeti kézikönyvek és alapfolyóiratok használatának ismeretébe. A szemináriumra jelentkezés feltétele: lehetőség szerint egy klasszikus nyelv (latin, görög) vagy egy modern nyelv alap, ill. középfokú, olvasás szintű ismerete.
- TÖ-132.10 Hohenstauf-kor (1137-1254) (2szem).** Boros János András megh. ea. (I).
A Német-Római birodalom nagyhatalmi politikája, a Stauf—Welf ellentét; a pápaság és a császárság küzdelme; a német térnyerés Közép-Európában.
- TÖ-132.11 A Türk Kaganátus története (2szem).** Márton Alfréd tans.
550 k.-tól 745-ig a steppét az Al-Dunától a kínai Nagy Falig birtokló török nyelvű nomád birodalom története, államszervezete, külkapcsolatai. A türkök eredete, nyelve, vallása, frásbelisége. A türkökre vonatkozó külső és belső források áttekintése és értékelése.
- TÖ-132.12 Nyugat-Belső-Ázsia története VIII-XIII. sz. (2szem).** Márton Alfréd tans. (I).
A Nyugat-Belső-Ázsia területén élő nomád népek ill. létrejött birodalmak történetének áttekintése az arab hódítástól Dzsingisz kán megjelenéséig, részletesen szólva a karlukokról, oguzokról, Számánidákról, kimekekről, szeldzsukokról, Karahánidákról, Gaznevidákról és a Hvárezmi sahok birodalmáról.

- TÖ-132.13 Hunok, avarok, kazárok (2szem).** Márton Alfréd tans. (II).
A steppe nyugati felén megjelenő népek eredete, nyelve, története. A rájuk vonatkozó források számbavétele és értékelése.
- TÖ-132.14 KÖZÉPKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (—1526)**
- TÖ-141.01 Etnikai viszonyok a középkori Magyarországon (2ea).** Kordé Zoltán adj. (I).
Etnikum és „nemzet” a középkorban. Etnikai viszonyok Magyarországon a honfoglalástól Mohácsig. Besenyők, székelyek, kunok, jászok. Erdélyi és szepesi szászok. Etnikum töredékek.
- TÖ-141.02 A Turul madártól a kettős keresztig (2ea).** Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).
A magyarság története a honfoglalástól a közép-európai nagyhatalom létrejöttéig.
- TÖ-141.03 Városfejlődés a Mohács előtti Magyarországon (2ea).** Petrovics István adj. (I).
Rövid áttekintés a várostörténeti kutatások eddigi fejlődéséről, jelenlegi helyzetéről a várostörténet forrásairól. Terminológiai és fogalmi alapvetés. A magyarországi városfejlődés menetének áttekintése a gazdasági-társadalmi fejlődés és királyi várospolitiká tükrében.
- TÖ-141.04 Gazdaság a középkori Magyarországon (2ea).** Kristó Gyula tszv. egy. tan. (II).
Rövid áttekintés az őstörténeti kor gazdaságáról. Természeti gazdálkodás, árutermelés, pénzgazdálkodás. Településformák. Mindennapi élet.
- TÖ-141.05 Magyarország a középkori Európában. Magyar külpolitika a kalandozásoktól az Anjou-korig (2ea)** Kordé Zoltán adj. (II).
A kalandozások nemzetközi színtere. Az Árpád-kor külpolitikájának jellemzői: a főbb irányok, a nemzetközi környezet változásai. Kontinuitás és diszkontinuitás az Anjou-korban. Külpolitika és katonapolitika.
- TÖ-141.06 Szerzetesrendek a középkori Magyarországon (2ea).** Koszta László adj. (II).
A középkori Magyarországon megtelepedett jelentősebb monasztikus, kolduló-, remete- és lovagrendek történetének bemutatása az egyházszervezéstől a reformációig.

- TÖ-142.01 A IX—X. századi magyar őstörténet írott forrásai (2szem)** Kordé Zoltán adj. (I).
A magyar őstörténet legfontosabb írott forrásai. Bfborbanszületett Konstantín, Bölcs Leó császárok művei. Latin nyelvű szerzők: Regino, Liudprand, Fuldai évkönyvek stb. Forráselemzés magyarázatokkal.
- TÖ-142.02 A X—XIV. századi magyar társadalomfejlődés a törvények tükrében (1000—1351) (2szem).** Kordé Zoltán adj. (I).
A magyar társadalom archaikus korszaka a fennmaradt törvények tükrében. A korai feudalizmus társadalmi sajátosságai. A 13. század változásai; az Aranybulla és a köznemesség kialakulása; a jogilag egységes jobbágyosság. Az 1351. évi törvények és a rendiség alapjai.
- TÖ-142.03 Anonymus gestája (2szem).** Kordé Zoltán adj. (I).
Az Anonymus-rejtély. A gesta olvasása és elemzése magyarázatokkal.
- TÖ-142.04 Képes Krónika (2szem)** Kordé Zoltán adj. (II).
A középkori magyar krónikairodalom. A Képes Krónika részei. A krónika olvasása magyarázatokkal.
- TÖ-142.05 Gazdaság az Árpád-korban (2szem).** Koszta László adj. (I).
Elsősorban a mezőgazdasági termelés alakulásának vizsgálatával bemutatja a félnomád gazdálkodás átalakulását telekrendszerre épülő jobbágygazdasággá. Röviden áttekinti a bel- és külkereskedelem szerepét, a gazdasági fejlődéssel együtt járó településtörténeti, szervezeti és demográfiai változásokat. A szeminárium második része forráselemzésre épül.
- TÖ-142.06 Egyházi társadalom a középkori Magyarországon (2szem).** Koszta László adj. (II).
A középkori magyar egyházi társadalom különböző rétegeinek a prelátustól az alsópapságig történő bemutatása a középrétegekre (kanonokok, városi plébánosok) súlypontozva, elsősorban karriertörténetek vizsgálatával.
- TÖ-142.07 A Kárpát-medence és a magyarság 9-11. századi története (2szem).** Petrovics István adj. (I).
A szeminárium a magyar őstörténet és a korai feudalizmus (népvándorlás, honfoglalás, államalapítás) fő kérdéseit tekinti át, különös tekintettel a Kárpát-medence honfoglalás kori viszonyaira.
- TÖ-142.08 Jogélet és törvényhozás a középkori Magyarországon (2szem).** Petrovics István adj. (I).
A magyar államalapítás és a mohácsi csata közötti időszak főbb törvénykezési emlékeinek formai és tartalmi vizsgálata.

- TÖ-142.09 Társadalmi-politikai változások a középkori Magyarországon** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A középkori magyar társadalom fejlődésének, változásainak vizsgálata a politikai eseményeket tükrében a korabeli - jobbára elbeszélő - források alapján.
- TÖ-142.10 Az egyház a Mohács előtti Magyarországon** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A magyarság keresztény hitre térítése, a magyarországi egyházszerkezet alapvetése, fejlődésének áttekintése a kezdetektől a XVI. sz. elejéig. Az egyház és a királyi hatalom egymáshoz való viszonyának vizsgálata.
- TÖ-142.11 A középkori magyar városfejlődés néhány kérdése** (2szem). Petrovics István adj. (II).
A szeminárium a középkori magyar városfejlődés néhány általános, ill. egyedi kérdésével foglalkozik, különös tekintettel néhány fontosabb város történetére.
- TÖ-142.12 Laikus társulatok és testvérületek a középkori Magyarországon** (2szem). Dávid Tamás tans.
Kalandosok, confraternitások, céhek, harmadrendek forrásainak elemzése történetük feltérképezése, szerepük a városi életben.
- TÖ-142.13 Középkori ünnepek és játékok I.** (2szem). Dávid Tamás tans.
Az egyházi és a világi élet ünnepei és játécai. Főbb egyházi ünnepek (Karácsony, Húsvét, Pünkösd).
- TÖ-142.14 Középkori ünnepek és játékok II.** (2szem). Dávid Tamás tans.
Az egyházi és a világi élet ünnepei és játécai. A középkor népszerű szentjei és a hozzájuk kapcsolódó szokások, hagyományok.
- TÖ-142.15 Magyarország és Mátyás király I.** (2szem). Dávid Tamás tans.
Mátyás uralkodása Magyarországon. Változások a gazdasági, politikai, egyházi életben.
- TÖ-142.16 Magyarország és Mátyás király II.** (2szem). Dávid Tamás tans. (II).
Mátyás uralkodásának kultúrtörténeti vonatkozásai; építészet, könyvtörténet, irodalom.
- TÖ-142.17 A szentté avatási jegyzőkönyvek forrásértéke** (2szem). Orbán Imre megh. ea. (I).
Forráselemző szeminárium középkori szentek szentté avatási jegyzőkönyveinek feldolgozásával.

ÚJKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (1492—1871)

- TÖ-151.01 Az Ancien Régime válsága, a forradalom és a császárság Franciaország (2ea).** Kövér Lajos adj. (I).
Az Ancien Régime fogalma, válsága XV. és XVI. Lajos uralkodása alatt. Az abszolút monarchiák modernizációs kísérleteinek csődje Európában. A nagy francia forradalom kirobbanásának okai, a forradalom története és történetírásának vitás kérdései. A konzervatív köztársaság, a Konzulátus és a Császárság történetének, valamint a napóleoni háborúkat lezáró bécsi kongresszus alapelveinek áttekintése.
- TÖ-151.02 Az Európa és Oroszország közötti „szürke sáv” a XVIII-XIX. században (2ea).** Pándi Lajos doc.
Az 1763—1914 közötti határváltozások okai, lefolyásuk és következményeik. Az ezek során Európa és Oroszország között mozgó területek: az ún. „Köztes-Európa” (elsősorban Finnország, a Baltikum, Lengyelország, Besszarábia) jellegzetességei.
- TÖ-151.03 „Kelet-Európa” és a történeti földrajz (2ea).** Pándi Lajos doc.
A történeti földrajz interdiszciplináris helye, historiográfiája és alapkérdései. Kelet-Európa XVIII-XX. századi problémái a történeti földrajz tükrében.
- TÖ-151.04 Folyamatosság és változás a XIX. századi Nyugat-Európában (2ea).** Kövér Lajos adj. (II).
Nyugat-Európa politikátörténete 1815-től 1914-ig. Nemzeti mozgalmak és nemzetállami törekvések (az olasz és a német egység kérdésköre). A nemzetközi kapcsolatok alakulásának vázlatos áttekintése. A polgári politikai rendszer kialakulásának útja, jellemzői Franciaországban (a restauráció, a júliusi monarchia, a Második Köztársaság, a Második császárság, a Harmadik Köztársaság 1870-1914).
- TÖ-151.05 Az európai átalakulás a 16—18. században (2ea).** Gyimesi Sándor egy. tan., megh. ea. (I).
A keresztény univerzum felbomlása. A császárszeme és a Birodalom reformációjának kudarca. A Habsburg—Valois küzdelem. A török veszély és Európa. A humanizmus Európában. A reformáció. Ellenreformáció és vallásháborúk. A 17. század válsága. Forradalmak és konfliktusok. A 30 éves háború. Hatalmi átrendeződés. Európa kettészakadása. A kormányzás krízise: abszolutizmusok és polgári államok. Új hatalmak felemelkedése Közép- és Kelet-Európában. A nagyhatalmi vetélkedés új frontjai. Európa a forradalmak előtt.

- TÖ-151.06 Az állam és az egyház kapcsolatának története az újkorban (2ea).**
Eördögh István tud. fmts. (I).
A katolikus reform; a trentói zsinat (1545—1563) és az európai államok állásfoglalása. Az abszolút monarchia jelensége Európában és a jurisdikcionalista szisztéma bevezetése. A forradalmi válság ideológiai jelenségei és az egyház. A Szentszék, a francia forradalom és a restauráció; Consalvi egyházpolitikája (1813—1815). A „L'Église libre dans l'État libre” érvényre jutása. A Pápai Állam „debellatio”-ja.
- TÖ-152.01 Az abszolutizmus általános fejlődési típusai a XVI—XVIII. században (2szem).** Kertészné Varga Beáta adj.
Európa három régiójának — Nyugat-, Kelet- és Közép-Kelet-Európa — államfejlődése és helyének összehasonlító vizsgálata a nemzetközi munkamegosztásban. A feudális és a felvilágosult abszolutizmus vitás kérdései a történetírásban.
- TÖ-152.02 Fejezetek a kora újkori Lengyelország és Oroszország történetéből a XVI—XVIII. században (2szem).** Kertészné Varga Beáta adj.
A lengyel „nemesi köztársaság” története a lengyel—litván állam felosztásáig. Az orosz központosítás III. és IV. Iván idején. I. Péter reformabszolutizmusa és II. Katalin abszolutizmusa.
- TÖ-152.03 Gazdaság és társadalom a kora újkori Európában (2szem).** Kertészné Varga Beáta adj.
A 16—18. sz.-i világgazdasági rendszer kialakulása; az egyes régiók gazdaság és társadalmi fejlődéstípusai.
- TÖ-152.04 Ukrajna a középkorban (XVI—XVIII. sz.) (2szem).** Kertészné Varga Beáta adj.
A kurzus általános ismereteket nyújt az ukrán nép történetéről a lengyel—litván államalakulaton belül — különös hangsúllyal az 1648-54. évi Hmelnickij-féle mozgalomra — és 1654 után az orosz államon belül.
- TÖ-152.05 A brit alkotmány, állam és társadalom a 17—19. században (2szem).**
Tandori Mária megh. ea. (I).
A brit alkotmány története, jellegzetességei. A hatalmi ágak megoszlása, a brit állam szervei. A kormány, a helyi kormányzatok, a birodalom. A brit társadalom jellegzetes vonásai. A brit parlamentarizmus.
- TÖ-152.06 A brit birodalom története 1660—1914 (2szem).** Tandori Mária megh. ea. (II).
Anglia, illetve a brit birodalom politikatörténete. A politikai események, mozgalmak, eszmék története. A vezető politikai személyiségek. Esetleges kiegészítésképp: gazdaság, társadalom, művészetek fejlődése az adott korszakban.

- TÖ-152.07 A politikai gondolkodás a 16—18. században (2szem).** Gyimesi Sándor egy. tan., megh. ea. (I).
A dinasztikus elvtől a nemzetállamig. A római jog recepciója. Utópiák és abszolutizmus-elmélet. A reformáció a hatalomról és az államról. A parlamentarizmus. Közjó, alattvaló, állampolgár.
- TÖ-152.08 A kontinentális politika 1713—1792 (2szem).** Kövér Lajos adj. (I).
A dinasztikus Európa konfliktusai. Az osztozkodások, a feldarabolások a háborúk és a békék elvi és gyakorlati dilemmái. A XVIII. századi Európa hatalmi viszonyainak áttekintése.
- TÖ-152.09 Franciaország története 1789—1799 (2szem).** Kövér Lajos adj. (I).
Miért „robban” Franciaország 1789-ben? Egy válság anatómiája és nem várt következményei. „Kisiklás” volt-e a forradalom, vagy csak így születhetett meg az új Franciaország? A francia forradalom történetének áttekintése — viták keresztjében.
- TÖ-152.10 A liberalizmus az egalitarizmus és a tradicionalizmus XVIII. századi gyökerei (2szem).** Kövér Lajos adj. (I).
Szabadság és egyenlőség, szabadság vagy egyenlőség. A tradíciók és a polgárosodás dilemmái Jefferson, Paine, Diderot, Condorcet, Rousseau, Robespierre, Saint-Just, Burke, J. de Maistre, B. Constant és Tocqueville szemszögéből nézve.
- TÖ-152.11 Polgárosodás és modernizáció Közép—Kelet—Európában (2szem).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (II).
Európai összehasonlítás a polgárosodás és modernizáció XIX. századi folyamatairól. A gazdasági szerkezetváltás eredményei és nehézségei, a polgárság kialakulásának sajátosságai. A század főbb szellemi áramlatai és mozgalmai: liberalizmus, konzervativizmus, szocialista gondolkodás, nemzeti ideológiák.
- TÖ-152.12 A XVIII—XIX. századi közép-kelet-, kelet- és délkelet-európai vonatkozásban fontos — néhány — történeti portré elemzése (2szem).** Lagzi István tud. főmts. (I).
Kosciuszko, Worcell, Milkowski, Lelewel, Palacky, Fric, Masaryk, Hecen, Bakunyin, Balcescu, Botev.
- TÖ-152.13 Lengyelország története a megszállás és a felosztottság időszakában 1772—1918 (2szem).** Lagzi István tud. fmts. (I).
A három részre való felosztás okai és következménye. A nemzeti ébredés és felszabadító harcok időszakának főbb kérdései, különös tekintettel a nagyhatalmak és az ún. „Nagy Emigráció” törekvéseire.
- TÖ-152.14 A „sajátos” orosz fejlődés a XIX. században (2szem).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (I).
Az orosz abszolutista állam: nemesi bürokrácia és jobbágyság szerepe a társadalom dichotóm struktúrájában. A jobbágyszabadság. Az orosz

ellenzék születése: dekabristák, szlavofilek, nyugatosok, narodnyikok, anarchisták. Az orosz szocializmus és liberalizmus. A nemzeti gondolkodás sajátosságai.

TÖ-152.15 A francia forradalom — források tükrében (2szem). Kövér Lajos adj. (I).

A francia forradalom forrásainak áttekintése és elemzése. (Panaszfüzetek, röpiratok, sajtó, beszédek és beszámolók, memoárok, propaganda és kortársi ítéletek.)

TÖ-152.16 Nemzeti mozgalmak és nemzeti felszabadító harcok Kelet- és Délkelet-Európában a XIX. században (2szem). Lagzi István tud. fmts. (I).

A lengyel, görög, szerb, román fegyveres felkelések néhány kérdése. Célkitűzések, eredmények. Nézetek, törekvések a Népek Tavaszának időszakában (szerbek, románok, csehek és szlovákok, lengyelek, oroszok). Haladó társadalmi programok, nemzeti mozgalmak a XIX. sz. második felében (orosz, lengyel, román, cseh és szlovák, valamint délszláv vonatkozások). A térségben végbemenő folyamatok összegzése.

TÖ-152.17 A francia forradalom historiográfiájának vázlatos áttekintése (2szem). Kövér Lajos adj. (II).

Mignet, Lamartine, Michelet, Quinet, Taine, Aulard, Jaurés, Mathiez, G. Lefebvre, Soboul és Furet interpretációinak elemzése.

TÖ-152.18 Az európai diplomácia 1815—1914 (2szem). Kövér Lajos adj. (II).

A jelzett időszak diplomáciatörténetének áttekintése azt a folyamatot mutatja be, amelynek végkifejletében a dinasztikus szolidaritás kereteit végleg szétfeszítik a modern hatalmi politika megfontolásai.

TÖ-152.19 Pozitívizmus, darwinizmus, neotradicionalizmus (2szem). Kövér Lajos adj. (II).

A címben jelzett politikai eszmekörök bemutatása Saint—Simon, Comte, Taine, Renan, Spencer, Darwin, Gobineau és H. Chamberlain művein keresztül.

TÖ-152.20 A reformációtól a Rerum Novarumig: vallás és egyház az újkori nyugati társadalmakban (2szem). Kukovecz György adj. (I).

A reformáció és ellenreformáció Nyugat-Európában és Amerikában. A „vallásháborúk” problematikája. Az egyházak és a vallás társadalmi szerepének változása, a lelkiismereti és vallásszabadság gondolatának fejlődése. A felvilágosodás egyház- és valláskritikája. A vallásszabadság liberális teóriájának és gyakorlatának kialakulása a 18—19. században. A katolikus egyház és a polgári átalakulás a 18. század végétől a Rerum Novarum enciklika kiadásáig.

TÖ-152.21 Az újkori államfejlődés kérdései: teória és valóság a 16—19. században (2szem). Kukovecz György adj. (I).

Az újkori államelmélet klasszikusainak elemzése. Az abszolutista állam változatai Nyugat-Európában (angol, spanyol, francia abszolutizmus). Az abszolutizmus válsága, modernizációs kísérletek a 18. században. A liberális állam kialakulása Angliában. A liberális állam amerikai modellje. A „kontinentális liberalizmus” jellemzői, a liberális állam kialakulásának problémái a 19. századi Nyugat-Európában.

TÖ-152.22 Latin-Amerika története a 19. században (2szem). Kukovecz György (I).

A szeminárium középpontjában a latin-amerikai államfejlődés elemzése áll. A spanyol és a portugál gyarmati modell jellemzői és válsága a 18. században. A spanyol gyarmatok függetlenségi háborúja. Brazília függetlenségének sajátos útja. A független államok kialakulási folyamata. Liberális államelmélet — oligarchikus gyakorlat a 19. század első felében: az államfejlődés változatainak elemzése néhány példán (Argentína, Mexikó, Peru, Chile, etc.). A pozitívizmus hatásai a latin-amerikai államfejlődésre a 19. század második felében. A császárságtól a köztársaságig: a brazil fejlődés sajátosságai. A modern állam funkciói Latin-Amerikában, kialakulásának kezdetei a 19. század végén.

TÖ-152.23 Polgári átalakulás, nemzeti fejlődés a 19. századi Nyugat-Európában (2szem). Kukovecz György adj. (II).

A 18—19. századi nyugati polgárosodás hajtóerői. A polgári átalakulás evolucionalista modellje Angliában. Forradalom és polgárosodás: a francia forradalom főbb tapasztalatai. A polgári átalakulás, a nemzeti fejlődés és a modernizáció problémái a Szent Szövetség korának forradalmi tükrében. Az 1848-as nyugat-európai forradalmak elemzése. Az egység megteremtése Itáliában és Németországban. A szabad verseny teóriája és gyakorlata Európában.

TÖ-152.24 Az újkor gyarmati rendszerei (2szem). Kukovecz György adj. (II).

A földrajzi felfedezések és a gyarmatosítás kezdetei. A portugál, spanyol, holland, francia, angol gyarmati célok, berendezkedés, kormányzat összehasonlító elemzése. A gyarmatok szerepe az „európai világkapitalizmus” kialakulásában, a világpiac létrejöttében. A gyarmatok hatása az európai gazdasági és szellemi fejlődésre. Az ún. colonial system válsága — gyarmati függetlenségi mozgalmak Amerikában a 18/19. század fordulóján. A 19. századi gyarmatosítás jellemzői az imperialista korszakig: az „új” gyarmati rendszer kialakulásának kezdetei.

TÖ-152.25 Politikai katolicizmus Európában a XIX. sz.-ban (2szem). Eördögh István tud. fmts. (I). Az 1848—1849-es forradalmak Európája a Pápai Nunciaturák diplomáciai jelentéseiben (irataiban). A magyar függetlenségi harc, mint a „római kérdés” (Questione Romana) függvénye. A szociális kérdés a pápai enciklikákban.

ÚJKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (1526—1867)

TÖ-161.01 Az Oszmán Birodalom és Magyarország a XVI—XVII. században (2ea). Tóth Sándor adj. (I).

Az Oszmán Birodalom strukturális felépítése, virágzása és válsága. A török magyarországi háborúinak szakaszai, főbb eseményei. A hódolt-sági berendezkedés (közigazgatás, birtok- és adórendszer) főbb jellegzetességei. Magyarország szerepe a török feltartóztatásában, a végvári rendszer.

TÖ-161.02 Fejezetek az Erdélyi fejedelemség XVI—XVII. századi történetéből (2ea). Lele József adj. (I).

Magyarország megosztottságának kialakulása Mohács után, az önálló Erdély az oszmán politikában. A Szapolyaiak uralma. A Báthoriak kora. Erdély szerepe és kapcsolatai az európai politikában Bethlen Gábor és a Rákóczi-dinasztia idején. A fejedelemség és a kurucok. Erdély a török elleni visszafoglaló háborúban.

TÖ-161.03 Gazdaság, társadalom és politika a XVI—XVII. sz.-i Királyi Magyarországon (2ea). Tóth Sándor adj. (II).

Világ gazdasági folyamatok és hatásuk Magyarországon. A majorsági gazdálkodás kibontakozása, jellemzői. Ipar és kereskedelem a 16—17. században. Társadalmi csoportok (nemesség, jobbság, polgárság) bemutatása, jellemzése. A királyi hatalom és intézményei. A rendiség struktúrája, működése. Habsburg ellenes mozgalmak.

TÖ-161.04 Fejezetek a Rákóczi-szabadságharc történetéből (2ea). Lele József adj. (II).

A török kor öröksége, politikai alternatívák a 17. század végén Magyarországon és Erdélyben. Rákóczi neveltetése, családja. A Rákóczi-összeesküvés és az első emigráció; a kuruc háború kibontakozása, stratégiai irányai. Rákóczi állama, gazdaság- és társadalompolitikája; a szabadságharc külkapcsolatai. Rákóczi tervei és a szatmári béke.

TÖ-161.05 Az 1848/49-i magyar forradalom és szabadságharc története (2ea). Pelyach István adj. (II).

Az 1848. március 15-i pesti forradalom és a pozsonyi utolsó rendi országgyűlés kapcsolata. Pest, Pozsony, Bécs — a forradalmi közpon-

tok. Batthyány Lajos gróf miniszterelnöki megbízatásának körülményei. Az első felelős magyar kormány megalakulása. A márciusi események és a nemzetiségek. Az áprilisi törvények. A népképviselői országgyűlés törvényalkotó munkája. Bécs és Budapest viszonyának alakulása 1848 őszén. Jellasics betörése. Az önálló magyar haderő megszervezésének nehézségei. Pákozdi, Ozora, Schwechat; Görgei téli hadjárata. Dembinszki fővezérsege. A tavaszi hadjárat. A függetlenségi nyilatkozat. Görgei és Kossuth viszonya 1849 tavaszán. A Szemere-kormány működése. Komárom vagy Szeged. Az orosz betöréstől a világosi fegyverletételig. A Görgei-kérdés a szabadságharc leverése után.

TÖ-161.06 Modernizáció és nemzeti ellenállás a neoabszolutizmus időszakában Magyarországon (1850—1867) (2ea). Deák Ágnes adj. (II).

Az előadás Magyarország modernizációjának problémáit, a birodalmi kormányzat megoldási stratégiáját, a kialakuló liberális és konzervatív párt programját tekinti át. A súlypontot a magyar liberális eszmekör jellemzőire, a liberális táboron belüli irányzatok programjára kívánja helyezni. Az előadás átfogó képet rajzol a megadott időszakról a kronologikus szervező elv alapján.

TÖ-161.07 A felvilágosult abszolutizmus társadalompolitikája a „reformkirályok” (Mária Terézia, II. József) idején (2ea). Marjanucz László adj. (I).

Az előadások célja az, hogy Habsburg-királyok észérvek alapján kialakított reformelképzeléseinek magyarországi alkalmazhatóságát megvizsgálja. Ez a vizsgálat kiterjed a társadalmi viszonyok központi, gazdasági megfontolásoktól vezetett befolyásolására, a gazdaság általános állapotára, József reformjainak társadalmi indítékaira, a magyar közgazdasági gondolkodás megjelenésére. Foglalkozunk az iskoláztatás és a különböző társadalmi mozgalmak (klub, szabadkőművesség) és szellemi műhelyek polgárosodásra gyakorolt hatásával.

TÖ-161.08 Közigazgatás és bürokrácia mint a modernizáció egyik feladata a Habsburg Birodalomban (2ea). Marjanucz László adj. (II).

Az előadások átölelik a birodalmi szakapparátus kiépülésének folyamatát a modern állami szükségletek függvényében. Foglalkozunk a birodalmi szakigazgatás és a magyar rendi érdekek szembekerülésének okaival. Elhelyezzük Haugwitz-, Kolowrat-féle hatalmi-uralmi szakszerűséget az udvar általános modernizációs tervében. Megvizsgáljuk az udvari reformelképzelések viszonya a polgárosodás tartalmához és a magyarországi valósághoz.

- TÖ-162.01 Törökellenes harcok a XVI—XVII. században (2szem). Tóth Sándor adj. (I).**
 A szulejmáni politika és a török hódítás modelljei. A végvári rendszer kialakulása és működése. Buda eleste és a várháborúk. A 15 éves háború. Az 1663—1664-es háború és a török kiűzése (1683—1699).
- TÖ-162.02 XVI—XVII. századi politikusok portréi (2szem). Tóth Sándor adj. (I).**
 A korszak kiemelkedő, fontos személyiségeinek (pl. Fráter György, Pálffy Miklós, Bethlen Gábor, Pázmány Péter stb.) és koruk problémáinak bemutatása és értékelése források és irodalom alapján.
- TÖ-162.03 A Rákóczi-szabadságharc időszakának fő személyiségei (2szem). Tóth Sándor adj. (II).**
 A 17. század végi és 18. század eleji Habsburg Birodalom és Európa kiemelkedő történelmi személyiségei (pl. XIV. Lajos, Nagy Péter, XII. Károly, I. Lipót és I. József, Savoyai Jenő stb.) és a Rákóczi-szabadságharc vezetői (II. Rákóczi Ferenc, Károlyi Sándor, Bercsényi Miklós, Forgách Simon, Bottyán János stb.). Pályafutásuk, személyiségük bemutatása források és irodalom alapján.
- TÖ-162.04 Habsburg-ellenes felkelések, mozgalmak a XVII. században (2szem). Tóth Sándor adj. (II).**
 A Habsburg központi hatalom és a magyar rendiség ellentétei. A Bocskai felkelés és eredményei. Az erdélyi fejedelmek fellépése, háborúik, eredményeik. Eszterházy Miklós, Pálffy Pál nádori tevékenysége. Zrínyi Miklós programja. A Wesselényi-féle szervezkedés. A kuruc felkelés és Thököly. A hegyaljai felkelés és a Rákóczi-összeesküvés.
- TÖ-162.05 Az országegyesítés programja és politikája a 16—17. századi Magyarországon és Erdélyben (2szem). Lele József adj. (I).**
 A Mohács utáni Magyarország politikai helyzete, az országegyesítő tervek belső és külpolitikai feltételei, társadalmi és eszmei háttere, történeti változásai. Az erdélyi és magyar politika kapcsolatai.
- TÖ-162.06 Változatok a fejedelmi politikára Erdélyben (2szem). Lele József adj. (I).**
 János Zsigmond, a választott magyar király és erdélyi fejedelem. A Báthoriak politikája Erdélyben, a török szövetségtől a Habsburg szövetségig, s változatai. Belső bázis és ellenzék. Központi hatalom és rendek viszonya Bethlen Gábor és a Rákócziak idején. Erdély le hanyatlása és Apafi Mihály politikája.
- TÖ-162.07 Korszak és világtkép a 16—17. századi források tükrében (2szem). Lele József adj. (I).**
 A 16—17. század fontosabb elbeszélő forrásainak megismerése, elemzése. Események és politikuspályák a kortársi levelezések tükrében.

Diplomácia és diplomaták a 16–17. századi Magyarországon és Erdélyben, jelentések, naplók alapján.

- TÖ-162.08 **Erdély a Báthoriak korában** (2szem). Lele József adj. (II). Erdély önálló államiságának korlátai. Báthori István, a fejedelmi hatalom kiépítője. Báthori Zsigmond, Báthori András és a 15 éves háború Erdélye. A Báthoriak fejedelmi udvara. A Báthori-dinasztia hírhedt asszonyai.
- TÖ-162.09 **A Rákóczi-szabadságharc külpolitikája** (2szem). Lele József adj. (II). Nagyhatalmi viszonyok, dinasztikus háborúk a XVIII. sz. elején Európában. Kuruc diplomácia és kuruc diplomaták. Rákóczi államának külkapcsolatai, a nemzetközi békerendezés és a szatmári béke.
- TÖ-162.10 **Állam és belpolitika a Rákóczi-szabadságharcban** (2szem). Lele József adj. (II). Berendezkedési, újjáépítési tervek a török kiűzése után. A kuruc háború gazdasági és társadalmi feltételei. Az önálló államépítés kísérlete: konföderáció, jobbagypolitika, vallásügy, hadseregszervezés. Az állami önállóság belső feltételei és a szatmári béke.
- TÖ-162.11 **Magyarország demográfiai állapota a XVIII. században** (2szem). Marjanucz László adj. (I). A szeminárium célja, hogy Magyarország népességtörténetének egyik legvitatottabb szakaszát, a török kiűzésétől II. József népszámlálásig áttekintse. Megközelítési szempontunk elsősorban társadalomtörténeti, azaz a változások szerkezeti sajátosságait, társadalmi alapjait vizsgáljuk. A szemináriumi munka tengelyében a természetes népmozgás (migráció) és a központilag irányított telepítések vizsgálata áll. Mindkét területen érvényesítjük a regionális összevetések elvét (pl. a Bánság és a Duna-Tisza közének benépesülése) — kitekintünk a migráció és a telepítés társadalmi következményeire (pl. a nagyhatárú alföldi mezővárosok kialakulása és foglalkozunk az ország soknemzetiségűvé válásának folyamatával
- TÖ-162.12 **A polgárosodás liberális és konzervatív értelmezése a reformkorban** (2szem). Marjanucz László adj. (II). A szemináriumon áttekintjük az eltérő megfontolásból születő átalakulási terveket. Szembesítjük egymással a fő reformkérdések (örökváltság, közteherviselés, magánjogok kiterjesztése) liberális és konzervatív értelmezését. Megvizsgáljuk a különböző eredetű társadalmi törekvések viszonyát a nacionalizmushoz, a reformügyként kezelt közjogi kapcsolathoz.

TÖ-162.13 Egy mitosz „szenvető alanya”. Görgei Artur a magyar szabadságharcban és a Görgei-kérdés története (2szem). Pelyach István tud. smts.

Az ifjú Görgei politikai nézetei. Görgei és a márciusi forradalom. A honvéd százados majd honvéd őrnagy tevékenysége 1848 nyarán. Görgei a „Tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrsereg” szervezője. A lórévi haditörvényszék; Zichy gróf kivégeztetése. Görgei a feldunai hadtest élén. Kossuth és a fiatal fővezér kapcsolata. A váci kiáltvány. Görgei és/vagy Dembinszki. A Tavaszi hadjárat. A függetlenségi nyilatkozat hatása a tisztikarra. A hadügyminiszter Görgei. Hadseregösszpontosítási koncepciók 1849 júniusában. Tárgyalások az oroszokkal. A nyári hadjárat. Arad — a diktátor. A világosi fegyverletétel. Kossuth és az emigráció Görgei-kepe. Az áruló. Görgei emlékirata. A hazai közvélemény és Görgei. Görgei megítélésének változásai a magyar történetírásban és a szépirodalomban.

TÖ-162.14 A szabadságharc nagy csatái a források tükrében (2szem). Pelyach István tud. smts.

A szemináriumra a hadtörténelem iránt érdeklődő hallgatók jelentkezését várom. A félév során a korabeli jelentések és a későbbi visszaemlékezések alapján rekonstruáljuk és „letérképezzük” a szabadságharc jelentősebb csatáit: Pákozd, Schwechat, Kápolna, Szolnok, Tápióbszék, Isaszék, a váci és a komáromi csaták, Nagysalló, Buda visszafoglalása, Pered-Zsigárd, Temesvár.

TÖ-162.15 Nemzetiségek együttélése és konfliktusai Magyarországon a neoabszolutizmus időszakában (1850—1867) (2szem). Deák Ágnes adj. (II).

A szeminárium célja annak bemutatása, hogyan reagált a magyar és más nemzetiségek társadalma és politikai elitje az 1848/49-es egymás közötti véres összecsapásra és a birodalmi kormányzat azt követő alkotmányos, illetve abszolutista politikájára; hogyan élt egymás mellett a megbékélésre való törekvés és a feszültség a mindennapokban és a politikai programok területén. A szeminárium a korabeli sajtó- és röpiratirodalom feldolgozására, a szövegelemzés módszerére épül.

TÖ-162.16 Széchenyi István programja az 1840-es években (2szem). Deák Ágnes adj. (II).

A szeminárium Széchenyi István politikai pályájának legvitatottabb időszakát, a liberális reformmozgalom fő szárnyával való konfliktus kialakulásának és kiteljesedésének periódusát kívánja vizsgálni az adott időszakban született Széchenyi művek elemzésén keresztül.

LEGÚJABBKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM (1871—)

- TÖ-171.01 A Szovjetunió történetének vitás kérdései, a sztálinizmus formaváltozása 1945—1962 (2ea).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (II).
A sztálinizmus továbbélésének nemzetközi és belső okai, a hidegháború kialakulása és következményei. A Sztálin halála utáni hatalmi küzdelmek, a Hruscsov-féle reformok lehetőségei és korlátai. A hatalmi mechanizmus strukturális elemzése, a Szovjetunió nagyhatalmi politikája.
- TÖ-171.02 Bolsevizmus és sztálinizmus (2ea).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (I).
Oroszország két forradalma. A sztálinizmus kialakulásának gazdasági, társadalmi, ideológiai gyökerei. Iparosítás, kollektivizáció, s az erről folytatott belső viták. A GULAG. Sztálinizmus-interpretációk a hazai és nemzetközi szakirodalomban. A Szovjetunió külpolitikája, részvétele a II. világháborúban.
- TÖ-171.03 Fejezetek Franciaország XX. századi történetéből (2ea).** J. Nagy László egy. tan. (I).
Gazdaság, társadalom, politika. A III. Köztársaság társadalmi-politikai rendszerének megszilárdulása, Franciaország az első világháborúban. Az 1920-as évek: gazdasági stabilizáció, politikai átrendeződés. A népfront időszak, az Ellenállás és a IV. Köztársaság születése. Az ötvenes évek bel- és külpolitikai problémái: európai integráció, gyarmati háborúk. 1958: az V. Köztársaság születése, a gaullizmus lényege, Európa-konceptiója. Az 1968-as diáklázadás, fordulat a szociális mozgalom történetében.
- TÖ-171.04 Az USA története a polgárháborútól napjainkig (2ea).** Kukovecz György adj. (II).
Az amerikai demokrácia ciklusai: az USA politika- és társadalomtörténetének főbb kérdései napjainkig. A gazdasági növekedés jellemzői, az USA szerepe a világ gazdaságban. A jóléti társadalom kialakulása és problémái korunkban. A szuperhatalommá válás főbb állomásai, az USA szerepe a világpolitikában.
- TÖ-171.05 Az Európa és Oroszország közötti „szürke sáv” a XX. században (2ea).** Pándi Lajos doc.
Az 1914—1993 közötti határváltozások okai, lefolyásuk és következményeik. Az ezek során Oroszország és Európa között mozgó területek: az ún. „Köztes-Európa” (elsősorban Finnország, a Baltikum, Lengyelország, Besszarábia) jellegzetességei.

- TÖ-171.06 Az európai integráció története (2ea).** J. Nagy László egy. tan., Kövér Lajos adj., Kukovecz György adj. (II).
Európa fogalom, a kontinens régióinak sajátosságai, a német—francia viszony alakulása a második világháború után a Schumann terv, Montánunió, az Európai Gazdasági Közösség megalakulása, a „Hatok” az 1960-as években, az angolszász államok belépésének problémája, a mediterrán Európa csatlakozása az Egységes Európa Okmány, Maastricht.
- TÖ-171.07 A kelet-európai kommunista diktatúrák története 1945—1990 (2ea).** Pándi Lajos doc.
A volt népi demokráciák létrejötte, történelmi útjuk csomópontjai. Válságuk belső-külső okai és jellemzői. Bukásuk és az új rendszerek jellemzői.
- TÖ-172.01 Fin de siècle — Fejezetek a polgári Európa társadalom- és kultúrtörténetéből (2szem).** Kukovecz György adj. (II).
A polgár világa Nyugat- és Közép-Európában a 19. sz. utolsó harmadtól az első világháborúig. A kapitalista Európa gazdasági fejlődésének jellemzői, problémái. A polgár környezete és életformája: lakás, urbanizáció, divat, szórakozás, stb. A politizálás szinterei és formái: a századvég eszmeáramlatai. A Fin de siècle válságérzetének jellemzői, megjelenésük a művészetekben.
- TÖ-172.02 A keleti kérdés és a balkáni kisállamiság (2szem).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (II).
Az Oszmán-birodalom válsága és hatása a balkáni népek nemzeti törekvéseire. Az európai nagyhatalmak balkáni törekvései a XIX. században. Az európai hatalmi egyensúly megbomlása, a Balkán-háborúk és következményei. Egységötrekvések a Balkánon. Az I. világháború kirobbanása, a katonai és politikai erőviszonyok alakulása 1914 és 1918 között. A háború utáni újjárendezés.
- TÖ-172.03 A jugoszláv öngazgatás kialakulása, válsága és csődje (2szem).** A. Sajti Enikő tszv. doc. (II).
A háború után kialakuló bipoláris nemzetközi rendszer hatása Jugoszlávia belső fejlődésére: a szovjet-jugoszláv konfliktus. Az államszocializmustól az öngazgatásig. Az öngazgatás elmélete és gyakorlata. A strukturális válság és következményei.
- TÖ-172.04 A Közel-Kelet a XX. század első felében (2szem).** J. Nagy László egy. tan. (I).
Eszmei irányzatok a századfordulót követő évtizedekben: iszlamizmus, nacionalizmus (cionizmus, arabizmus). Az első világháború és következményei: titkos egyezmények, a nagyhatalmak ellentétes érdekű ígéretei.

Egyiptom és Palesztina a két világháború között, Szaud-Arábia létrejötte, Irak az 1941-es felkelésig, a francia mandátumok, Szíria és Libanon története. A második világháború a térségben.

TÖ-172.05 Nemzeti mozgalom a Maghreb országokban 1919—1945 (2szem). J. Nagy László egy. tan. (I).

A Maghreb térség gyarmatosítása, sajátosságok. A nemzeti mozgalom irányzatai, szervezetei, személyiségei Algériában, Tunéziában és Marokkóban. A francia népfront és a Maghreb országok, a harcoló felek és a nemzeti mozgalom a második világháború alatt, az 1945 májusi felkelés Algériában.

TÖ-172.06 A Közel-Kelet a második világháború után (1945—1978) J. Nagy László egy. tan. (II).

Izrael állam születése, az arab—izraeli háborúk, a nasszeri Egyiptom, az arab nacionalizmus fellendülése és hanyatlása, az iraki forradalom, a libanoni polgárháború előzményei és kirobbanása, a palesztin nemzeti mozgalom, Camp David, az egyiptomi—izraeli békekötés. Kitekintés: az Öböl-háborúk.

TÖ-172.07 Nemzeti mozgalom a Maghreb országokban 1945 után (2szem). J. Nagy László egy. tan. (II).

Tunisz és Marokkó függetlenné válása, az algériai háború (1954—1962) és következményei a francia belpolitikában. Társadalomépítési kísérletek és modernizáció (Algéria, Líbia).

TÖ-172.08 Kelet- és Közép-Európa gazdasága a „hosszú” 19. században (2szem). Tomka Béla tans.

Az ipari forradalom a korszak európai gazdaságtörténetének legjelentősebb fejleménye, amely Angliából kiindulva fokozatosan újabb és újabb területeken játszódott le ill. indult meg, mindenütt — így Kelet- és Közép-Európában is — fontos sajátosságokat felmutatva. A nagy gazdasági átalakulás társadalmi változásokon alapult, s maga is azokat indukált. A szeminárium célja, hogy e folyamatok tanulmányozásán keresztül a résztvevők elsajátítsák a modern kori gazdaságtörténet alapfogalmait is a demográfia, a növekedésmélet, a tőzsde, a bank-, és pénzügyek stb. területén. Az Osztrák—Magyar Monarchia gazdaságtörténetének elemzése alkalmával kiemelten foglalkozunk hazánk dualizmuskori gazdaságának jellemzőivel is. A félév során nagy szerep jut a hallgatók önálló írásbeli munkájának.

- TÖ-172.09 Franciaország története 1940—1981 (forrásfeldolgozás) (2szem).** Soós Gábor ösztöndíjas (I).
A kurzus célja kettős: egyrészt Franciaország történetének áttekintése a III. Köztársaság bukásától, másrészt e korszak néhány dokumentumának gyakorlati feldolgozása. Követelmény a franciául olvasni tudás.
- TÖ-172.10 A Pepsi-érzés eredete. Reflexiók a tömegtársadalomra (2szem).** Soós Gábor ösztöndíjas (I).
A kurzus célja a tömegtársadalom fogalmának kibontása a tömegesedésre reagáló filozófiai (pl. Max Weber), szociálpszichológiai (pl. Le Bon) és történelmi munkákon keresztül.
- TÖ-172.11 Az „európai egyensúly” és a „hatalom humanizálása” Bibó István életművében (2szem).** Bárdi Nándor tans.
A két féléves szövegolvasó szeminárium célja Bibó István fogalomrendszerének megismerése és elemzése. Az egyes Bibó tanulmányok mellett Hajnal István, G. Ferrero, Erdei Ferenc, Kovács Imre, Kemény István vonatkozó munkáival is megismerkedünk. Egy-egy olvasmány feldolgozásán keresztül a szövegolvasás-értelmezés módszereinek elsajátítására törekszünk.
- TÖ-172.12 Közép-Európa a két világháború között (2szem).** Bárdi Nándor tans.
Az egy féléves szeminárium Lengyelország, Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia 1918 utáni történetét tekinti át, különös tekintettel a társadalomtörténeti változásokra.
- TÖ-172.13 Köztes-Európa nemzetiségi statisztikája 1897—1992 (2szem).** Bárdi Nándor tans.
A szeminárium célja a Finnországtól Görögorszáig ill. Németországtól Oroszorszáig terjedő régió meglévő legfontosabb nemzetiségre vagy anyanyelvre rákérdező népszámlálási (területileg bontott) adatsorainak összeállítása és kritikai elemzése.
- TÖ-172.14 Kisebbségpolitikai modellek és nemzetiségi konfliktusok Európában 1918-tól napjainkig (2szem).** Bárdi Nándor tans.
A két féléves szemináriumon az alandi, dél-tiroli, észak-törökországi, kisebbségjogi alapidokumentumokat, a lengyel-ukrán kisebbségi kérdést, a „külmagyar” problémát, a macedon és albán nemzetépítés nemzetközi vonatkozásait tanulmányozzuk.
- TÖ-172.15 Az első világháború kitörésének előzményei, a háború főbb katonai, diplomáciai kérdései. A világháborút lezáró békek (2szem).** Lagzi István tud. fmts. (I).
Nagyhatalmi csoportosulások, szövetségek kialakulása, politikai, gazdasági érdekek ütközése a századforduló környékén. Az újrafelosztás politikájának főbb jellemzői. A szeminárium kiemelt helyen foglalkoznak

a balkánháborúk előzményeivel és következményeivel, az ún. balkáni kérdéssel. A nagyhatalmak gazdasági helyzete a háború kitörését megelőző években, a nemzetközi helyzet 1914 nyarán. A háború kitörése. Az ún. színes könyvek (a német fehér, a szerb kék, az orosz narancssárga, a francia sárga, a belga szürke, az angol kék, az olasz zöld könyv) forráskritikai feldolgozása. A háború főbb katonai eseményei, a háborúból való kiválási kísérletek elemzése. A háború utolsó szakaszának vizsgálata, különös tekintettel a résztvevő országok gazdasági; politikai lehetőségeire. A szeminárium befejező részében a háborút lezáró békék és következményeik vizsgálatára, áttekintésére kerül sor.

TÖ-172.16 A közép-kelet-európai országok társadalma és gazdasága az 1944—1990 közötti években (Hatalmi harcok, pártprogramok, a tényleges ellenzék nélküli időszak, a pártállam megszűnésének főbb szakaszai, történései) (2szem). Lagzi István tud. fmts. (II).

A szemináriumon az ún. népi demokristikus országok történetének főbb, meghatározó szakaszait tekintik át. A közép-kelet-európai helyzet Potsdam után, irányzatok és lehetőségek az 1945—1947 közötti években. Általános és sajátos vonások Lengyelország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Bulgária, Románia, Albánia gazdasági, társadalmi életének alakulásában. A „német kérdés”. A „pártállam” kiépülése s az ellene kialakuló küzdelem, a külső és belső erők hatásának, tevékenységének részletes vizsgálata.

TÖ-172.17 A második világháború történetének főbb diplomáciai és katonai, gazdasági kérdései (2szem). Lagzi István tud. fmts. (II).

A szemináriumon a fontosabb nemzetközi szerződések, megállapodások elemzésével áttekintik a háborút megelőző időszak főbb, meghatározó kérdéseit. A háború kitörése, a nemzetközi kapcsolatok alakulása a szeptemberi hadjáratától Franciaország összeomlásáig. A szovjet-német viszony alakulása 1939—1941 között. A Szovjetunió megtámadása. A nemzetközi kapcsolatok és a katonai erőviszonyok alakulása 1941—1942-ben. Fordulat a háború menetében. A második front előzményei. A casablancai, moszkvai, teheráni stb. tanácskozások elemzése. A szövetséges hatalmak együttműködésének alakulása 1943—1944-ben. A diplomáciai, katonai vonatkozású nézetkülönbségek okai. A háború utolsó szakasza, a jaltai és a potsdami konferencia. A lengyel kérdés. Az ellenállási mozgalom, a háborús propaganda jelentősége. Az európai gazdaság helyzete 1945-ben (előzményekkel).

TÖ-172.18 Az ellenállási mozgalom második világháború alatti történetének néhány kérdése (területi, irányzatok szerinti vizsgálatok) (2szem). Lagzi István tud. fmts. (II).

A szemináriumon megkülönböztetetten tekintik át a fogalom történetét, értelmezését; a lengyel, francia, belga, holland stb. az olasz, a szovjet, a jugoszláv, a közel- és távol-keleti ellenállás főbb kérdéseit, irányzatait. Az ellenállási mozgalom propaganda- és hadműveleti vonatkozásai is megbeszélések tárgyát képezik.

TÖ-172.19 Lengyelország története az 1918–1981 közötti időszakban (2szem). Lagzi István tud. fmts. (II).

Az új lengyel állam megalakulásának belső és külső feltételei. Az államhatalmi szervek kiépülése, a két világháború közötti lengyel társadalom és gazdaság. A lengyel külpolitika törekvései. A megszállás, az újjáépítés évei. Harc a hatalomért. Lengyelország „LEMP korszakának” főbb periódusai. A „Szolidaritás időszak” első évei.

TÖ-172.20 Bevezetés Európa XX. századi társadalom- és gazdaságtörténetébe (2szem). Tomka Béla tans.

A szeminárium célja, hogy megismertessen a jelenkori (cca. első világháború utáni) Európa társadalom- és gazdaságtörténetének legfontosabb jelenségeivel, s ezen keresztül e két dinamikusan fejlődő részdiszciplína főbb módszereivel, kérdésfeltevéseivel, fogalmaival. A kontinens e századi történetének kulcsfontosságú problémáit (demográfiai fejlődés, társadalmi rétegződés és mobilitás, részvétel (participáció) a politikai és gazdasági döntéshozatalban, urbanizáció, műveltségi szint alakulása, állam gazdasági szerepe, válságok, gazdasági integráció stb.) igyekszik a befogadást elősegítő módon, olyan kérdések köré csoportosítani, mint pl.: Hogyan hatott a demográfiai átmenet a család különböző funkcióinak, a nők helyzetének alakulására? Kialakulóban vagy felbomlóban van egy európai családmodell? Hol közeledett és hol távolodott egymástól Kelet- és Nyugat-Európa fejlődése? Hogyan változtak a gazdasági növekedés forrásai? Mi volt a jóléti állam funkciója a társadalmi átalakulásban? stb.

Míg a magyarul elérhető gazdaságtörténeti irodalom (D. S. Landes, H. van der Wee, s mások munkái) megfelelő alapot nyújtanak az órai vitához, addig a társadalomtörténeti kérdéseket főként tanári előadás segítségével dolgozzuk fel.

- TÖ-172.21 A II. világháború eltemetett szakasza (1939 szeptember—1941 június) (2szem).** Pándi Lajos doc.
Európa diktatórikus és demokratikus rendszereinek szembenálló blokkja. Köztes-Európa német-szovjet felosztása és az annexiók. A nyugati és a keleti hadszíntér viszonya. A német—szovjet szövetség felbomlása.
- TÖ-172.22 A nemzetközi kapcsolatok története és Kelet-Európa (1945—1962) (2szem).** Zilahi Tibor tud. ösztöndíjas.
A II. világháború lezárása, a hidegháború létrejötte, a két nagy tömb kialakulása, Kelet-Európa fejlődése a hidegháború előtt és annak függvényében, a szovjet—jugoszláv viszony megromlása, a kelet-európai nagy perek, a nemzetközi kapcsolatok alakulása Sztálin halála után a kubai rakétaválságig, Kelet-Európa országai Sztálin után.
- TÖ-172.23 1956, 1968, 1980 (Ellenzék a szocializmusban) (2szem).** Pándi Lajos doc.
Az ellenzék értelmezése a kommunista diktatúrában. Típusai, fejlődésének állomásai. Az ellenzéki politikai erők metamorfózisa és állandónak bizonyuló vonásai.
- TÖ-172.24 A Harmadik Birodalom története (2szem).** Tomka Béla tans.
A kurzus célja, hogy megismertessen a náci mozgalom, s a náci állam történetének legfontosabb jellemzőivel, s az ezekhez kapcsolódó interpretációs problémákkal. Egyebek között a következő kérdésekre keres választ: Fasizmusként, a totalitarizmuselméletek keretében, vagy egyedi jelenségként értelmezhető legmegfelelőbbben a nácizmus? Hitler szerepe a náci állam működésében: mindenható diktátor volt, vagy az eseményekkel sodródó politikus, aki elsősorban a saját népszerűségére ügyelt? Monolitikus volt a náci állam, vagy inkább többközpontú (polikratikus)? Milyen társadalmi-gazdasági következményekkel járt a náci földindulás Németországban: valóban „lerakta a demokrácia alapjait”, s itt gyökerezett a nyugatnémet „gazdasági csoda”?
Mivel a tárgyalt tizenkét év az egyetemes történet mindmáig talán legintenzívebben kutatott periódusa, tanulmányozása általános tanulságokkal is bőven szolgálhat a nyugati történetírás jellemző áramlatairól, a történészviták természetéről, a történeti megismerés korlátairól stb.
A félév során dokumentumfilm vetítésére is sor kerül.
Az irodalom többek között I. Kershaw, M. Fulbrook, M. Kater, T. Mason, Ormos M. munkáit tartalmazza. A rendelkezésre álló idő kb. egyenlő arányban oszlik meg a kisreferátumok (max. 10 perc), a tanári előadás, s a vita között.

- TÖ-172.25 A nemzeti, nemzetiségi kérdés Közép-Kelet-Európában (2szem).**
Bárdi Nándor tans.
Bevezetés az „elkanyarodás” és a „helyünk Európában” vitába. A nemzet, nemzetiség, etnikai csoport, nacionalizmus fogalmának történeti alakváltozásainak elemzése.
- TÖ-172.26 Politikai válság, politikai mítoszok és legitimitáció (2szem).** Soós Gábor ösztöndíjas (II).
Vajon miért engedelmessé válnak a felettünk állóknak akkor is, ha nem tetszenek nekünk? És ha megbuktatjuk a hatalom képviselőit, miért éppen akkor tesszük, amikor? A szeminárium/speciálkollégium feladata ezeknek a kérdéseknek megválaszolása a politikai rendszerek három kulcsfogalmának (válság, politikai mítoszok és legitimitáció) vizsgálatán keresztül.
- TÖ-172.27 A tömegtársadalom mint az ipari korszak legfelsőbb foka (2szem).**
Soós Gábor ösztöndíjas (II).
A kurzus célja az ipari és preindusztriális társadalmak különbségének áttekintése, majd az ipari korszak két nagy időszakának összehasonlítása, különös tekintettel a tömegtársadalmak jellegzetességeire. Végül az órák résztvevői lehetőséget kapnak némi futurista megmártózásra az információs társadalmak kialakulásával kapcsolatban.

LEGÚJABBKORI MAGYAR TÖRTÉNELEM (1867—)

- TÖ-181.01 Magyarország története 1945—1963 (2ea).** Belényi Gyula adj. (II).
Magyarország nemzetközi helyzete a második világháború után. Az új politikai rendszer kiépítése 1944—1945-ben. A korlátozott szuverenitás és a korlátozott demokrácia időszaka. A kommunista hatalomátvétel. A sztálinista diktatúra politikai rendszere, gazdasági és társadalmi viszonyai. Az „új szakasz” politikája; az 1956-os resztalinizáció. Az 1956 októberi forradalom. A szovjet intervenció; megtorlás és restauráció. Átmenet a „puha diktatúrába”. Gazdaság és társadalom az 1960-as években.
- TÖ-181.02 Fejezetek Magyarország két világháború közötti történetéből (2ea).**
Soós Katalin egy. tan., Belényi Gyula adj. (I).
Az ellenforradalom hatalomrajutása, berendezkedése, a konszolidáció; kormányzati rendszer; gazdaság, társadalom; politikai pártok és eszmeáramlatok; Magyarország nemzetközi helyzete és külpolitikája; a hadsereg.

- TÖ-181.03 Az Osztrák—Magyar Monarchia külpolitikája és részvétele az I. világháborúban (2ea).** Soós Katalin tszv. egy. tan. (II).
Az Osztrák—Magyar Monarchia külpolitikái feltételei: álláspontja a porosz—francia háború és a keleti válság alatt; a Kettős és a Hármas szövetség; balkán háborúk; az I. Világháború hadműveletei, diplomáciája, különös tekintettel a Monarchiára és Magyarországra; a háború mérlege.
- TÖ-182.01 Politikusportrék Magyarország XIX—XX. századi történetéből (2szem).** Soós Katalin egy. tan. (I).
Az emigrációs Kossuth, Ferenc József, Deák Ferenc, Eötvös József, Andrássy Gyula, a két Tisza, Áchim L. András, Szabó Ervin, Jászi Oszkár, Tisza István.
- TÖ-182.02 Politikusok, katonák, tudósok Magyarország XX. századi történetében (2szem).** Soós Katalin egy. tan. (II).
Károlyi Mihály, Stromfeld Aurél, Horthy Miklós, Bethlen István, Kállay Miklós, Mókus Illés, Szekfű Gyula, Szentgyörgyi Albert.
- TÖ-182.03 Magyarország társadalma a két világháború között (2szem).** Belényi Gyula adj. (I).
Trianon demográfiai következményei. A menekültprobléma. Nemzetiségi és vallásfelekezeti megoszlás 1920 után. A társadalom kettős szerkezete: a rendi és a polgári jellegű képződmények. A társadalom szerkezete. A településviszonyok: az urbanizáció sajátosságai, a falu- és a tanyakérdés. Életmód, életkörülmények, értékrendek.
- TÖ-182.04 A magyarországi sztálinista rendszer és az 1956 októberi forradalom (2szem).** Belényi Gyula adj. (II).
A diktatúrához vezető út 1946—1947. A politikai rendszer jellemzése. A gazdaságpolitika és a gazdaság helyzete. A diktatúra társadalomtörténeti következményei. Nagy Imre politikai nézetei. Az októberi forradalom fő célkitűzései, résztvevői. A főbb politikai áramlatok 1956 őszén. A szovjet intervenció és a restauráció kezdete.
- TÖ-182.05 Magyarország társadalma 1945—1970 (2szem).** Belényi Gyula adj. (II).
Háborús emberveszteségek (hadifogság, kitelepítés, lakosságcsere). A kettős szerkezet sorsa 1945 után. A földreform társadalomtörténeti következményei. A „sztálini iparosítás” és az erőszakos tsz-szervezés hatása a foglalkozási szerkezetre. A társadalmi mobilitás. A formális modernizáció egy példája: az „új munkásság”. A régi elit szétverése és az új elit kialakulásának kezdetei. Értelmiségi hegemonia. Kispolgárosodás az 1960-as évek végén.

- TÖ-182.06 Hétköznapok a Ferenc József-i Magyarországon (2szem).** Szabó Pál Csaba tans.
- A hétköznapiság történetfilozófiai fogalma. A dualista Magyarország mindennapjainak alapszerkezete. Hétköznapos mozaikok: munkabérek, életszínvonal, városi élet, szórakozási szokások, egyesületek és kávéházak, címek, rangok, hivatalok, konvenciók stb.
- TÖ-182.07 Közvéleményformálás a századeleji Magyarországon (2szem).** Szabó P. Csaba tans.
- A közvélemény fogalma és specifikuma a századelőn. A közvéleményformálás szintjei. A család szocializációs funkciói. Az iskolarendszer. Újságírás és tájékoztatás. Társadalmi konvenciórendszer és kommunikációs stratégiák.
- TÖ-182.08 A Kossuth emigráció és az európai nagyhatalmi politika (2szem).** Pelyach István tud. smts. (II).
- 1849 augusztus 11 Arad. Hatalomátadás a fegyverek árnyékában? Kossuth törökországi internálása. A nyugat-európai emigráció első lépései. Kossuth Amerikában. A magyar függetlenség ügye a krími háború időszakában. Kossuth és Mazzini. Tárgyalások Napóleonnal és Cavourral. A Magyar Nemzeti Igazgatóság. A magyar emigráció és a porosz politika. A Klapka-légió.
- TÖ-182.09 A magyar társadalom és a politikai élet 1945—1958 között (2szem).** Giczi Zsolt tud. smts. (II).
- A szemináriumon vizsgálat alá vesszük a magyar társadalom 1945 és 1948 közötti demokratikus jellegű átalakulási kísérletét és annak kudarcát. Elemezzük a sztálinista diktatúra létrejöttét, valamint ismérveit. Beszélünk a Nagy Imre-féle reformkísérletről. Az 1956-os forradalom, az azt követő megtorlás és a poszt sztálinista diktatúra kialakulása kapcsán választ keresünk arra a kérdésre, milyen mértékben predesztinálja egy kis ország sorsát annak geopolitikai helyzete.
- TÖ-182.10 Bevezetés a magyar katolikus egyház XX. századi történetébe (1945—1964) (2szem).** Giczi Zsolt tud. smts. (II).
- A magyar katolikus egyház politikai, társadalmi és kulturális téren való visszaszorítására és felszámolására, majd a rendszerbe történő integrálására irányuló pártállami kísérlet. A katolikus egyház ezekre adott reagálásait vezető egyéniségeinek magatartásán keresztül.
- TÖ-182.11 Tendenciák és események a magyar belpolitikában Gömböstől Szálasiig (1932—1944) (2szem).** Giczi Zsolt tud. smts. (I).
- A szeminárium célja a Gömbös hatalomrajutásától a nyilasok terrorjáig tartó történelmi időszak magyar belpolitikai életének áttekintése fő vonásokban. Az egyes kormányok tevékenységének és a pártok

működésének tükrében keresünk választ arra a kérdésre, hogy milyen mértékben és milyen módokon hatott a magyar társadalomra a fasiszmus. Megvizsgáljuk a különféle belpolitikai irányzatok reagálását a világpolitikai eseményekre és a korszak magyar társadalmának legfőbb problémáira.

TÖ-182.12 Bevezetés a magyar katolikus egyház XX. századi történetébe (1920—1945). Giczi Zsolt tud. smts. (I).

A szemináriumon vizsgálat alá vesszük a magyar katolikus egyház szervezetét, működését, politikai, társadalmi és kulturális hatását az adott korszakban. Politikai és hitéleti nézőpontból vizsgáljuk az időszak kiemelkedő egyházi eseményeit és személyiségeit. Elemezzük a magyar katolikus egyház viszonyát a fasiszmushoz és reagálását a Holocaustra.

Szakos szabadon választott

A „TÖ-201.01/07” azt jelzi, hogy a tanegységlista megfelelő **előadás-jellegű** tanegységeinek teljesítéséhez vehetők fel. A „TÖ-202.01/14” azt jelzi, hogy a tanegységlista megfelelő **szemináriumjellegű** tanegységeinek teljesítéséhez vehetők fel. A díjazott országos diákköri dolgozatot a szak a szabad sáv egy, a diák tetszése szerint kollokviumi vagy szemináriumi jellegű, jeles érdemjegyű tanegységeként ismeri el. Felhívjuk továbbá a figyelmet arra, hogy részben **általánosan művelő tanegységekként** is felvehetők az alábbiakban szereplő 2 tanórás kurzusok, mégpedig azon esetekben, ha az egyetemi tanrend vonatkozó részében ilyenként is felsoroltnak.

A törzsképzési szakaszban szereplő **valamennyi** kurzus felvehető a szakos szabadon választott blokkban is. **Ezekén kívül** az alábbi kurzusok vehetők még fel:

A TÖ-201.01/07-hez:

- 1. Bevezetés a régészetbe (2ea).** Trogmayer Ottó tszv. doc., Fodor István doc., B. Tóth Ágnes adj. (I).
A régészet módszertana; Európa általános őstörténeti vázlata; a római uralom Pannóniában; a Kárpát-medencét érintő népvándorlások; a magyar honfoglalás.
- 2. A római birodalom és Pannonia provincia története a régészet tükrében (2ea).** Soproni Sándor egyetemi tanár, megh. ea. (I).
- 3. Magyarországi fegyvertörténet a XI—XVII. században (2ea).** Fodor István doc. (I).
- 4. A Kárpát-medence őskorának főbb kérdései (2ea).** Trogmayer Ottó tszv. doc. (I).
- 5. Magyar őstörténet (1ea).** Kristó Gyula tszv. egy. tan. (I).
Egyetemes őstörténet, etnikus őstörténet. A magyar őstörténet kutatásában szerepet játszó tudományok (nyelvészet, régészet, embertan, szociológia, filológia). A magyar őstörténet eseménymenetének vázlata.
- 6. Az Uráltól a Kárpátokig (2ea).** Makk Ferenc tszv. egy. tan. (II).
Magyar őstörténeti áttekintés. Nyelvrokonság; őshazák. A magyarság Baskíriában, Levédiában és Etelközben. Idegen etnikumok; gentilizmus, néppé válás.
- 7. Vallástudományi alapvetés (2ea).** Barna Gábor doc. (I).
- 8. Népi táplálkozás a modern korban (1ea).** Bellon Tibor doc. (I).
- 9. Életmód és tárgyi ellátottság a 18—20. században (1ea).** Juhász Antal tszv. doc.

- 10. Az ásványok (drágakövek), kőzetek és ősmaradványok kultúrtörténete (2ea).**
Szónoky Miklós adj. (I).
- 11. A XIX—XX. századi európai történetírás fő áramlatai (1ea).** Serfőző Zoltán adj. (I). Történetfilozófiai irányzatok, történetírói iskolák, legfőbb képviselőik és alkotásaik.
- 12. A XX. századi francia történetírás, különös tekintettel az Annales-ra (1ea).**
Serfőző Zoltán adj. Leírását l. TÖ-112b.01 alatt.
- 13. A XX. századi magyar történetírás fő irányzatai híres történésztiták tükrében (1ea).** Serfőző Zoltán adj. (II). Leírását l. TÖ-112b.02 alatt.
- 14. A XIX. századi magyar történetírás Horvát Istvántól Acsádi Ignáczig (1ea).**
Serfőző Zoltán adj. (II). Áttekintő vázlat a XIX. századi magyar történetírás fejlődéséről, a korszak meghatározó alkotói és műveik.
- 15. Fejezetek az egyetemes historiográfia történetéből (1ea).** Sebők Ferenc adj.
Leírását l. TÖ-112b.04 alatt.
- 16. Fejezetek a magyar historiográfia történetéből (1ea).** Sebők Ferenc adj.
Leírását l. TÖ-112b.03 alatt.
- 17. A bécsi klasszikus zene története (2ea).** Rigóné Péter Irén adj.
A klasszicizmus a zenében, Haydn, Mozart, Beethoven. Stílusirányzatok; szimfónia, versenyművek és az operairodalom. A kor tükröződése a zenében.
- 18. Történelem az irodalomban — irodalom a történelemben. (2ea).** Kovácsné Pihurik Judit adj.
Stílusok és izmusok a történelemben — a szemléltetés lehetőségei. Események, személyiségek, kérdésfeltevések, magatartásformák. Múltszemlélet, jelen- és jövőkép az irodalomban.
- 19. Szubjektív források — naplók és emlékiratok a Horthy-korszakról (2ea).**
Kovácsné Pihurik Judit adj.
A két féléves kurzus első része a belpolitikát, a második a külpolitikát állítja előtérbe. A Horthy-korszakra vonatkozó naplók, emlékiratok szövegeinek elemzése, összehasonlítása. Azonosságok, eltérések a korkép kialakításában. Forráskritika a memoárirodalom felhasználásakor.
- 20. Magyarországi kormányzati szervei a XVI—XVIII. században (1ea).** Tóth Sándor adj. és Lele József adj. (II).
Bécsi központi kormányzati szervek, magyar királyi központi kormányzati szervek (tanácsadói és végrehajtó szervek). Kialakulásuk, funkcióik, működésük. A rendi szervek (országgyűlés, vármegyei, városi igazgatás). Az Erdélyi Fejedelemség hivatalai és működésük. Szász és székely önkormányzat Erdélyben és szervei. A török Hódoltság közigazgatása, képviselői.

- 21. Helytörténet (2ea).** Belényi Gyula adj., Koszta László adj., Tóth Sándor adj. (I).
A helytörténet fogalma, helye a történeti kutatásban. A helytörténetírás módszerei, módszertana. A helytörténeti kutatás specifikumai és forrásai a középkorban, újkorban és legújabbkorban. A helytörténetírás kézikönyvei, segédkönyvei.
- 22. Szerzetesek, lovagok, trubadúrok. Fejezetek a Capeting-kori Franciaország művelődéstörténetéből. (2ea).** Kordé Zoltán adj. (I).
A cluny-i reform és hatása a korabeli francia társadalomra. Az ezredforduló körüli társadalmi-szellemi megújulás. A lovagi kultúra. Filozófia, irodalom, történetírás. Gótikus székesegyházak. Francia—magyar kultúrális kapcsolatok.
- 23. Kodikológia (2ea).** Veszprémy László megh. ea. (I).
Elsősorban medievisztika minor szakosok számára meghirdetett előadás. A kodikológiai kutatások módszereinek, problematikájának, segédleteinek és alapfogalmainak áttekintése.
- 24. Magyarország kormányzati szervei a XVI—XVIII. században (1ea).** Tóth Sándor adj. és Lele József adj. (II).
Bécsi központi kormányzervek, magyar királyi központi kormányzések (tanácsadói és végrehajtó szervek). Kialakulásuk, funkcióik, működésük. A rendi szervek (országgyűlés, vármegyei, városi igazgatás). Az Erdélyi Fejedelemség hivatalai és működésük. Szász és székely önkormányzat Erdélyben és szervei. A török Hódoltság közigazgatása, képviselői.
- 25. Az oszmán birodalom története (1ea).** Ivanics Mária doc. (I).
Az oszmán birodalom gazdasági, társadalmi és politikai fejlődése, a birodalom kiépítése belpolitikai struktúrájának jellege, az oszmán törtökök színrelépésétől a XV. század végéig.
- 26. Egy letűnt középkori nagyhatalom: Burgundia története a XV. század végéig (1ea).** Csernus Sándor adj. (I).
- 27. Magyar—osztrák történelmi kapcsolatok 1918—1956 (1ea).** Soós Katalin egytan. (II).
A két ország közötti külügyi, munkásmozgalmi kapcsolatok főbb szempontjai: a burgenlandi kérdés; a két királypuccs; bécsi magyar emigráció; Magyarország és a Heimwehr mozgalom; magyar szociáldemokraták és az 1934-es februári felkelés.
- 28. Ravasz László munkássága és szerepe a magyar református egyház életében (2ea).** Giczi Zsolt tud. smts. (I).
A kurzuson Ravasz László visszaemlékezései, művei és a róla szóló irodalom tanulmányozása segítségével vizsgáljuk meg a pópök hatását a magyar református egyházra. Elemezzük, hogy milyen szerepet töltött

be a magyar szellemi életben a XX. század első felének ez a nagy hatású egyházi személyisége. A kurzus gyakorlati jeggyel zárul.

29. A magyarországi protestantizmus története a XIX—XX. században (2ea).
Giczi Zsolt tud. smts. (II).

A kurzus során végigkísérjük a református és az evangélikus egyház történetének fő eseményeit hazánkban az 1790—91-es országgyűléstől az 1960-as évekig.

A TÖ-202.01/.14-hez:

1. Oklevélfordítási gyakorlatok (2szem). Piti Ferenc tans.

A 2 féléves kurzus bevezetést ad a diplomatikába XIII—XV. századi, nyomtatásban napvilágot látott, latin nyelvű, magyar vonatkozású oklevelek fordításán és elemzésén keresztül. A kurzus latin előképzettséget igényel.

2. XIV—XV. századi oklevelek olvasása (2szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan. (I).
Előfeltétel: megfelelő latin tudás.

Diplomatikai és paleográfiai gyakorlatok kéziratos oklevelek olvasása révén haladók számára. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.

3. Paleográfiai gyakorlatok haladóknak (2szem). Almási Tibor adj.

Előfeltétel: latin előképzettség vagy az „Oklevélfordítási és -elemzési gyakorlatok kezdőknek” c. stúdium elvégzése (I).

Magyar vonatkozású XIV—XV. századi kéziratos oklevelek olvasása, fordítása és elemzése. A három félévre tervezett kurzus utolsó szakasza. A kurzus célja lehetővé tenni a hallgatók számára az önálló forrásfeldolgozás képességének elsajátítását. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.

4. Kódexolvasás (2szem). Makk Ferenc tszv. egy. tan.

Előfeltétel: megfelelő latin nyelvi ismeretek. (II).

Néhány fontos középkori kódex (Admonti-kódex, Anonymus, Képes Krónika) kéziratos szövegeinek olvasása és fordítása. Elsősorban azon medievisztika minor szakosoknak, akik 3 félévben látogattak már paleográfiai kurzusokat.

5. Kódexolvasási gyakorlatok (2szem). Almási Tibor adj. (I).

Előfeltétel: megfelelő latin nyelvismeret.

Kéziratos szövegolvasás és fordítás a magyar középkor legfontosabb kódexeiből. Elsősorban azon medievisztika minor szakosoknak, akik paleográfiai stúdiumokat nem vettek még fel.

- 6. Regesztázási gyakorlatok Árpád- és Anjou-kori oklevelekből (2szem).** Almási Tibor adj. (II).
Előfeltétel: megfelelő latin nyelvismeret, ill. korábbi paleográfiai kurzusok elvégzése.
A regesztázás legfőbb elvei. Önállóan elolvasott és magyarra fordított oklevélszövegek regesztáinak elkészítése. A kritikai apparátus összeállítása, a főbb levéltári segédletek. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.
- 7. Latin nyelv kezdőknek (2szem).** Draskóczyné Székely Melinda nyelvtanár vagy Lakatos Pál ny. adj. Latin előtanulmányokkal nem rendelkezők számára (I).
Három féléves kurzus kezdete. Grammatikai alapismeretek elsajátítása. Alaktan: igék, főnevek és melléknevek ragozása, melléknevek fokozása, adverbiumok képzése. A latin alapszókinccs elsajátítása; közmondások, szállóigék tanulása.
- 8. Latin nyelv középfaladóknek (2szem).** Draskóczyné Székely Melinda nyelvtanár vagy Lakatos Pál ny. adj. (II).
Előfeltétel: a „Latin nyelv kezdőknek” c. kurzus elvégzése.
A három féléves kurzus 2. szakasza. Grammatika: igenevek képzése és használata; mondatrövidítő szerkezetek, esetani alapismeretek. Szókinccsbővítés, fordítási gyakorlatok.
- 9. Latin fordítási gyakorlatok (1szem).** Draskóczyné Székely Melinda nyelvtanár vagy Lakatos Pál ny. adj.
Előfeltétel: a latin nyelvi kurzus első 2 szakaszának teljesítése ill. középiskolai latin előtanulmányok. A kurzus a latin záróvizsgával zárul. A három féléves latin nyelvi kurzus utolsó szakasza, előkészítő a latin záróvizsgát letenni szándékozóknek. Önállóan fordított szövegek közös megbeszélése, ellenőrzése és nyelvtani elemzése.
- 10. Középkori törvényszövegek elemzése (2szem).** Sebők Ferenc adj.
Előfeltétel: megfelelő latin nyelvismeret.
Későközépkori törvényszövegek fordítása és elemzése. A szeminárium a Mátyás- és Jagelló-kori diéták történetét dolgozza fel a korabeli gazdasági, társadalmi és politikai háttér bemutatásával.
- 11. A Jagelló-kori rendi küzdelmek ábrázolása a 19—20. sz.-i magyar történetírásban (2szem).** Sebők Ferenc adj.
Bemutatja a kutatás legfontosabb irányzatait, a kialakult történészvitákat és a kutatás bizonyos módszertani lehetőségeit.

- 12. Historiográfiai szakszeminárium szakdolgozatkészítőknek (2szem).** Sebők Ferenc adj.
Bevezetés a választott historiográfiai téma szakirodalmába és a feldolgozás módszereibe.
- 13. Fejezetek a Mediterraneum historiográfiájából (2szem).** Serfőző Zoltán adj. (I).
A Mediterraneum történetét feldolgozó legalapvetőbb munkák áttekintése. Változások kutatás problematikájában, megközelítéseiiben és módszertanában. Elsősorban a Mediterráneum spec. képzésben résztvevőknek.
- 14. A sajtó mint a modern magyar történelem forrása (2szem).** Serfőző Zoltán adj. (II).
A politikai sajtó mint a XIX—XX. századi magyar történelem sajátos forrása.
- 15. A francia tőkekivitel eredményei és kudarcai 1880—1944 (2szem).** Serfőző Zoltán adj. (II).
Főként a Kelet-Európába (Oroszország, balkáni államok) irányuló francia tőkekivitel hatásainak elemzésére kerül sor francia nyelvű szakirodalom és forráskiadványok alapján.
- 16. Hettita szövegolvasás (2szem).** Wojtilla Gyula tszv. doc.
A hallgatók nyelvtanulás keretében ismerkednek meg a hettita történelmi forrásokkal.
- 17. Bevezetés az óperzsába (2szem).** Wojtilla Gyula tszv. doc.
Óperzsa leíró nyelvtan, epigraphia; királyi feliratok elemzése.
- 18. Nomád államalakulatok szervezeti felépítése I. (2szem).** Márton Alfréd tans. (I).
Az eurázsiai steppén kialakuló nomád államszervezet terminusai, rekonstruálása a forrásokban előforduló méltóságnevek segítségével.
- 19. Nomád államalakulatok szervezeti felépítése II. (2szem).** Márton Alfréd tans. (II).
A nomád államszervezet rekonstruálásával kapcsolatos módszertani problémák bemutatása.
- 20. Németország története a kezdetektől Nagy Ottóig (1szem).** Boros János András megh. ea. (I).
A Germánia területén élő nagy germán törzsek és törzsszövetségek (szászok, bajorok, svábok, frankok) története a népvándorlástól Nagy Ottó koráig.
- 21. A germánok az V—X. században (2szem).** Boros János András megh. ea. (II).
A germán törzsek és törzsszövetségek (nyugati- és keleti-gótok, vandálok, longobardok) története és államalapítási kísérleteik a népvándorlás korában.

- 22. Itália társadalomfejlődése a középkorban (1szem).** Galamb György tans. (I).
Itália társadalmának és politikai struktúráinak fejlődése a frank állam bukásától a XV. századig, különös tekintettel a város mint politikai egység szerepére a középkori Itáliában.
- 23. Középlatin filológiai proszeminárium (2szem).** Szádeczky-Kardoss Samu prof. em. (I).
Elsősorban medievisztika minor szakosok számára hírdetett szeminárium. Bevezetés a klasszika filológia alapjaiba, kutatómódszertanába, segédkönyveinek használatába.
- 23. Szakszeminárium a magyarországi középkori etnikumokról (2szem).** Kordé Zoltán adj. (II).
Besenyők, székelyek, szászok, románok és kunok a középkori Magyarországon. A magyarországi etnikumokra vonatkozó legfontosabb szakirodalom olvasása és megbeszélése, az ebben a tárgykörben lezajlott híres viták. Elsősorban medievisztika szakosoknak.
- 24. Az esztergomi káptalan a 14. század végén (2szem).** Koszta László adj. (II).
Az 1397. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv olvasása és elemzése. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak. A kurzus latin előképzettséget igényel.
- 25. Középkori városi kiváltságok (2szem).** Petrovics István adj. (I).
Elsősorban medieviztikai szakosoknak hirdetett forráselemző szeminárium, amely a középkori városprivilegiumok vizsgálatát állítja középpontjába.
- 26. Liturgiátörténeti vizsgálódások a középkori Magyarországon (2szem).** Dávid Tamás (II).
Mindennapok és ünnepek liturgiája, és ezek megjelenése az építészetben, képzőművészetben és a zenében. Elsősorban medievisztika minor szakosoknak.
- 27. Elbeszélő források olvastatása (3szem).** Tóth Sándor adj. (I).
Elsősorban medievisztika és magyar őstörténet szakosoknak hirdetett, latin nyelvi előképzettséget igénylő kurzus, amely a korai magyar történelemmel kapcsolatos források szövegének megismertetését és elemzését tűzi céljául.
- 28. Az Alföld településtörténete a XIX—XX. században (2szem).** Belényi Gyula adj. (I).
Az Alföld mint történelmi alrégió. Kialakulásának történelmi, földrajzi és egyéb okai. Az Alföld sajátos településviszonyai: a tanyás városok morfológiai és funkcionális elemzése. A belterületek és a tanyák közötti sajátos kapcsolatok és ezek átalakulása. Az alföldi agrárvárosok társadalmi viszonyai.

29. A Kossuth-kultusz Magyarországon a XIX. században (2szem). Pelyach István tud. smts. (I).
Az emigráció kultusza. A magyar ellenállási mozgalmak és Kossuth kapcsolata. A kultusz és a kiegyezés. Ferenc József és/vagy Kossuth?! A turini remete. Az ellenzéki kultusz a századfordulón. Kossuth halála és temetése.
30. Passzionális olvasókönyv. Szövegek és szövegértelmezések a békebeli Magyarországról (2szem). Szabó P. Csaba tus. smts. (II).
A századforduló időszakából származó naplók, hivatalos iratok, újságcikkek, levelek forráselemzése. A kor néhány tipikus kommunikációs módszerének bemutatása.

A történelem szak vizsgakövetelményei

A hallgató a történelem diplomának a szak *Tantervében* megszabott feltételeit a Tanterv és a *Tanulmányi és Vizsgaszabályzat* keretei között — az *Ösztöndíjszabályzat* figyelembevételét ajánlva — tanulmányi ideje alatt **tetszőleges sorrendben és ütemezésben** teljesítheti. A szigorlatok — *Tanegységlistában* jelzett — előfeltételei az egyes tanegységek alá besorolt kurzusok valamelyikével teljesíthetők (ld. *Kurzuslista*). Szemeszterenkénti kötelező óraterhelés— és vizsgaminimumot a szak nem ír elő.

Speciális képzés

Jelenleg a történelem szakon belül három specializáció fut: a „Kelet-Európa története” minor szak és „A Mediterráneum története” specializáció az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti, valamint a „Magyar medievisztika” minor szak a Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti és a Történeti Segédtudományok tanszékek gondozásában. E specializációkat illetően az alábbiakban rövid áttekintő tájékoztatást adunk, részletes felvilágosításért viszont az illetékes tanszékvezetőkhez kell fordulni.

KELET-EURÓPA TÖRTÉNETE (19–20. SZÁZAD)

B felvételi minor szak

A szak felvételének előfeltétele: azok a történelem szakos hallgatók vehetik fel, akik letették a középkori egyetemes történeti szigorlatot (476–1492); egy, a tanszék által meghirdetett 19. századi Kelet-Európa tárgyú szeminárium anyagából egy gyakorlati jegyet szereztek; valamint egy világnyelvet vagy bármely kelet-európai nyelvet legalább olvasási szinten ismernek.

Tanterv

A Kelet-Európa minor szak képzés célja az, hogy a történelmen belül egy speciális régió, Kelet-Közép Európa modern kori történetét a legújabb eredmények alapján elmélyülten ismerjék meg a hallgatók. Célja, hogy felkészüljenek egyrészt olyan gyakorlati feladatok megoldására, amelyek a régió alapos ismeretét tételezik fel, másrészt az önálló tudományos munkára. A képzés összes tantervi óráinak száma 40, időtartama 3 év (6 félév). A kötelezően elvégzendő kurzusok egymásraépülése alapján álló tanterv a következő:

I. évf. I. félév

- A modern világgazdaság kialakulása (koll.)
- Kelet-Közép-Európa a 19. sz.-i világgazdaságban (gyak. jegy)
- A nemzeti, nemzetiségi kérdés Kelet-Közép-Európában I. (gyak. jegy)

I. évf. II. félév

- Polgárosodás és modernizáció I. (koll.)
- A nemzeti, nemzetiségi kérdés Kelet-Közép-Európában II. (gyak. jegy)
- Oroszország a 19. században (gyak. jegy)

II. évf. I. félév

- Kelet-Közép-Európa a nemzetközi kapcsolatok rendszerében a 19. sz.-ban (koll.)
- Polgárosodás és modernizáció II. (koll.)

– Eszmei áramlatok a 19–20. században I. (gyak. jegy)

II. évf. II. félév

– Eszmei áramlatok a 19–20. században II. (gyak. jegy)

– Lengyelország, Románia, Baltikum, Balkán (választható) (gyak. jegy)

– A nemzetközi erőviszonyok átrendeződése a két világháború között (gyak. jegy)

III. évf. I. félév

– Kelet-Közép-Európa gazdasági fejlődése a két világháború között (koll.)

– Nácizmus, fasizmusok (gyak. jegy)

– Németország a 20. században (gyak. jegy)

– Specializáció (gyak. jegy)

III. évf. II. félév

– A nemzetközi erőviszonyok alakulása 1945 után (koll.)

– Valamelyik kelet-közép-európai ország 1945 utáni története (gyak. jegy)

– A nemzeti nemzetiségi kérdés a II. világháború után (gyak. jegy)

– Specializáció (gyak. jegy)

A minor szak elvégzése szakdolgozattal és államvizsgával zárul, amelynek eredménye két részjegyből tevődik össze: a szakdolgozat (a védést is beszámítva) és az államvizsga érdemjegyéből. További, részletesebb információkkal a minor szak vezetője, A. Sajti Enikő tszv. doc. szolgál.

MEDITERRÁN SPECIÁLIS KÉPZÉS

Három éves stúdium, heti 6 órában.

A képzésben való részvétel feltételei: az első szigorlat letétele; egy a régióban használatos idegen nyelv középfokú ismerete (vagy szakosság az ilyen nyelvből); szakdolgozat készítése a témakörből.

Értékelés: félévenként egy kollokvium, két gyakorlati jegy.

Az előadásokon és a szemináriumokon az Európa sajátos részét képező mediterrán régió 19–20. századi történetével foglalkoznak a hallgatók. Konkrétan: az arab-izlám civilizáció jellemzői, az északi és a déli part kapcsolata (gazdaság, kereskedelem, gyarmatosítás, antikolonialista nemzeti mozgalmak). Konfliktusok a régióban (palesztin kérdés, algériai háború, arab-izraeli háborúk). A mediterrán Európa (Spanyolország, Görögország, Portugália) demokratizálódási folyamata.

A képzéssel kapcsolatos részletesebb információkért keressék fel J. Nagy László egy. tanárt.

MAGYAR MEDIEVISZTIKA

B felvételi minor szak

A képzés célja, hogy a szak oktatási programja révén elősegítse mindazon gyakorlati és elméleti ismeretek elsajátítását, amelyek nélkülözhetetlenek az önálló tudományos munkához a magyar középkortudomány iránt elhivatottságot érző hallgatók számára. A szakra azok jelentkezhetnek, akik teljesítették a középkori magyar történeti szigorlatot és legalább egy évet elvégeztek az egyetemen. A szak évfolyamonként max. 12 fővel indul, ennél nagyobb számú jelentkezés esetén felvételi vizsgát kell tenni, amiről külön tájékoztatást kapnak az érintettek.

A program 6 féléves, ám a szabad órafelvétel lehetőségének biztosított-sága révén 4 félév alatt is teljesíthető. A szakot felvevő hallgatóknak külön szakdolgozatot kell írniuk magyar medievista téméből, amelynek megvédése egyben az államvizsgát is jelenti. A képzés 4 tematikai blokkból áll, amelyeken belül meghatározott számú tanegységet kell szabadon megválasztott sorrendben teljesíteni. A tematikai blokkok a következők:

- I. Középlatin paleográfia
- II. Forrásismeret
- III. Műhelyszeminárium
- IV. Elméleti stúdiumok

Valamennyi felvett kurzusból érdemjegyet kell szereznii, a teljesítendő tanegység-követelmények kívánalma szerint (koll. vagy gyak. jegy). A medievisztika szak meghirdetett kurzusai (leírásukkal együtt) fentebb kivétel nélkül megtalálhatók — külön utalással a medievista szakosokra — a történelem szak szabadon választott előadásainak (TÖ-201.) és szemináriumainak (TÖ-202.) kínálatában.

További információkkal a szak koordinátora, Lele József adj. szolgál.

Ajánlott stratégiák

Hogyan ültethetők át a gyakorlatba az előzőekben foglalt szabályok, lehetőségek és tudnivalók? Nagyon sokféleképpen, minthogy a történész képzési program legfontosabb sajátossága, hogy a szigorlatok előfeltételének minősülő tanegységek viszonylagos kötöttségén túl minden tanegység (beleértve a szigorlatokat) teljesen tetszőleges sorrendben vehető fel. **Mindenki teljes szabadságot élvez saját képzési rendjének összeállításában, s természetesen a teljes felelősséget is viseli döntéséért.**

Éppen ezért ajánlatos a kezdet kezdetén kinek-kinek végiggondolnia, hogy milyen stratégiát választ a történész diplomáig vezető nyolc félév teljesítéséhez. Milyen szempontokat érdemes végiggondolni? Az **első kérdés**, hogy *egy alapos, mindenre többé-kevésbé arányosan kiterjedő alapképzést vállalok-e fel, vagy a kötelezőkből a szükséges minimum teljesítése mellett a lehető legnagyobb teret biztosítom az érdeklődési körömnek leginkább megfelelő specializációhoz?* A **második:** *nagyjából egyenletesen, félévenkénti arányos terheléssel teszem-e ki magam nagy megmérettetéseknek (szigorlatok), vagy kevés félévben koncentrált teherviselésre vállalkozom?* A **harmadik kérdés:** *kronologikusan haladok-e a tárgyfelveletben, vagy valamilyen sajátos, egyéni szempont vezet a haladásban?* A kérdések száma a részletproblémák tekintetbevételével szaporítható lenne tovább is, azonban a felvetett három alternatív lehetőségből mindenkinek magának kell kiválasztania a neki legmegfelelőbbet, s a további, aprólékosabb programtervezéskor ráér kialakítani a finomabb stratégiát.

Mielőtt vázolnánk a lehetséges alapvető út-típusokat, nyomatékosan hangsúlyozni szükséges, hogy a választások önmagukban természetesen egyenértékűek, viszont a jó és rossz döntésekért mindenki önmaga felé tartozik elszámolással. S mert ugyanannak a követelménynek a több úton lehetséges teljesítéséről van szó, célszerű legelőször táblázatba foglalni az egységes követelményt. Az egyes rovatokba tartozó tanegységek, illetve kurzusok — alternatív formában — visszakereshetők a szak tanegység- és kurzuslistájában.

Kötelezően teljesítendők

7 szigorlat

(Címük a sorrend megválasztásával írható be.)

1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
7.	7.

9 kollokvium

(Címük a sorrend és a kurzus megválasztása után írható be.)

1.	8.
2.	9.
3.	10.
4.	11.
5.	12.
6.	13.
7.	14.
8.	15.
9.	16.

9 gyakorlati jegy

(A szemináriumok címe a sorrend és a kurzus megválasztása után írható be.)

1.	17.
2.	18.
3.	19.
4.	20.
5.	21.
6.	22.
7.	23.
8.	24.
9.	25.

A szak által meghirdetett/engedélyezett kurzusokból szabadon választhatóan szerzett

7 kollokviumi jegy

(A cím a kiválasztás és a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	26.
2.	27.
3.	28.
4.	29.
5.	30.
6.	31.
7.	32.

14 gyakorlati jegy

(A cím a kiválasztás és a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	33.
2.	34.
3.	35.
4.	36.
5.	37.
6.	38.
7.	39.
8.	40.
9.	41.
10.	42.
11.	43.
12.	44.
13.	45.
14.	46.

Megjegyzés: Ha nem rendelkezik latin érettségivel, itt veheti fel a latin záróvizsgához szükséges nyelvórákat.

A Kar által előírt általános, műveltségi tárgyak
(Egy szak esetén 16, egynél több szaknál 8 db két órás kurzus)

4 viszonylagosan kötött kurzus

(A cím három esetben a kiválasztás, illetve a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

1.	47.
2.	48.
3.	49.
4.	50.

Megjegyzés: A négy közül az egyik kötelezően a filozófia, a másik hármat a filozófia, a szociológia, a pszichológia, a logika vagy az esztétika, a jogi ismeretek vagy a politológia tárgyköréből kell kiválasztani.

12 (vagy 4) kurzus az egyetem által — de semmiképp a szak által — meghirdetett kurzusokból (a közzétett lista alapján)

(A cím a kiválasztás, illetve a sorrend eldöntése után tölthető ki.)

5.	51.
6.	52.
7.	53.
8.	54.
9.	55.
10.	56.
11.	57.
12.	58.
13.	59.
14.	60.
15.	61.
16.	62.

Megjegyzés: Ezek között szerepelhetnek a testnevelés órák.

Szakedolgozatkészítés	55. vagy 63.
Államvizsga	56. vagy 64.

A történelem szakos követelmények összesített táblázata

7 szigorlat	9 kötelező koll.	9 kötelező gyj.	7 szabadon vál. koll.	14 szabadon vál. gyj.	4 ált. művelő szabályozottan felv. tárgyból szerzett jegy	12 /v. 4/ ált. művelő, szabadon választott tárgyból szerzett jegy	szakdolgozatkészítés	államvizsga
1.	8.	17.	26.	33.	47.	51.	55.v.6 3.	56.v.6 4
2.	9.	18.	27.	34.	48.	52.		
3.	10.	19.	28.	35.	49.	53.		
4.	11.	20.	29.	36.	50.	54.		
5.	12.	21.	30.	37.		55.		
6.	13.	22.	31.	38.		56.		
7.	14.	23.	32.	39.		57.		
	15.	24.		40.		58.		
	16.	25.		41.		59.		
				42.		60.		
				43.		61.		
				44.		62.		
				45.				
				46.				

A táblázatok folyamatos kitöltése lehetővé teszi a félévenkénti előrehaladás folyamatos követését.

Lássunk ezek után három példát az előrejutás lehetséges módozataira. Mindhárom összeállított táblázat a terhelés arányos elosztásából indul ki, ami a vizsgák, a szigorlatok, a jegyek és a heti óraterhelés szempontjából egyaránt érvé-

nyesül. Nyilvánvaló, hogy ki-ki egyénileg megteheti az aránytalan elosztást is, ezt azonban mintán értelmetlen illusztrálni, hiszen az eltolódások szükségképpen valamely egyéni szemponttal indokolhatók, s csak annak ismeretében lehet egy meghatározott törekvést kifejezésre juttatni a tervezésben. Ha határozott célja van az aránytalan teherfelvételnek — pl. valamely félév „üressé” tétele — egyedül kell annak megfelelően kialakítani a programot.

Érdeemes itt arra is kitérni, hogy milyen távra célszerű tervezni. Semmi esetre sem nyolc félévre. Ugyan az előzetesen felvetett három kérdésben tanácsos még a legelején állást foglalni — kronologikus-e, érdeklődési kört középpontba állító-e, illetve arányos tehervállalású-e az egyéni képzési terv —, hiszen ezek a tervezés főbb vonalait meghatározzák, ám hogy melyik tárgyra melyik félévben kerüljön sor, ezt minimum egy, maximum 3—4 félévre kell/érdemes előre tervezni. Mert az érdeklődési kör is változhat időközben, és váratlan helyzetek is adódhatnak (pl. külföldi ösztöndíj), ezért jó, ha egy program rugalmas és lehetőséget nyújt a későbbi változtatásokra.

Az összeállított három minta közül az első erősen szigorlatcentrikus, illetve az erős alapképzésre helyezi a hangsúlyt. Ez abban jut kifejezésre, hogy a szabadon választott kollégiumokat (előadásokat, szemináriumokat) is szinte teljesen a szigorlati tárgyaknak rendeli alá. Kiindulása, hogy mélyebb az az ismeret, amelyet huzamosabb foglalkozással és többszöri tanulással (vizsgákkal) sajátít el az ember, mint amit intenzív „kampánytanulással”; ezáltal könnyebben teljesíthető a szigorlat. Ez persze bizonyos fokig vizsgaduplázást eredményez, hiszen azonos vizsgaidőszakban szerepel ugyanazon tárgykörből egy kollokvium és egy szigorlat, ám ma még senki sem tudja megmondani, hogy mi válik a jövőben „tömeges” hallgatói stratégiává: a szabadon választott kollokviumi jegyeknek a „vizsgát kétszerező” egyszerűbb megszerzési módja, vagy a minél szélesebb körű tárgyfelvételre való törekvés. Ki-ki döntse el maga.

Az első minta abban az értelemben is beszabályozottabb, hogy tesz néhány — a többi táblázatnál is hasznosítható — javaslatot az általános tárgyakra, elsősorban is a Kar által viszonylagosan megkötött kurzusokra vonatkozóan. Világos, hogy csak példáról van szó, mindenkinek szíve-joga az ettől eltérő választás. A szabadon választott kurzusok abból a megfontolásból bővülnek a magasabb számú féléveknél, hogy a tanulmányok során kialakult érdeklődési terület (szakdolgozati téma) valamelyest nagyobb időkeretet nyerhessen az elmélyültebb felkészüléshez. A szakdolgozat elkészíthetőségének biztosításához, valamint a nyolcadik félév végének nagyobb terheihez (államvizsga) célszerű az utolsó félév heti óraszámait lehetőség szerint csökkenteni.

A félévi rovatok számát tekintve látszólag nem sokban tér el a második — és a harmadik — táblázat az elsőől. Valójában azonban alapvető a különbség. A második táblázatot azok figyelmébe ajánljuk, akik igen határozott érdeklődési körrel

— korszak, téma — iratkoznak be a szakra, és elsősorban e terület(ek)re óhajtják képzésük hangsúlyát helyezni.

A szabadon választott órák itt teljes egészében a specializálódást szolgálják, amely terében azáltal még tovább is szélesíthető, hogy az általános tárgyak esetén is lehetőség van — 4 kurzust kivéve — az érdeklődési körhöz kapcsolódó órafelvételre. Megjegyzést érdemel itt mindhárom mintához, hogy a félévi vizsgaterhelés önszabályozása szempontjából az általános tárgyak felvételénél nem mellékes körülmény: milyen jellegűek a választott tárgyak, szemináriumok vagy előadások-e, hiszen ez erősen befolyásolja a kollokviumi és a gyakorlati jegyek arányát. A második táblázat tehát az egyéni érdeklődésből kiinduló képzés tág lehetőségeit illusztrálja.

A harmadik táblázat fordított kronológiával építkezik, s itt is teljes körben nyitva vannak a szabadon választott órák az érdeklődési terület számára. Persze nemcsak a mából visszafelé haladva lehet felvenni az órákat, hanem elképzelhető akár előbb a magyar, majd az egyetemes történet végigvitele, akár ennek fordítottja is, vagy akár egy teljesen más megközelítésű tárgyfelvétel. A három táblázat tetszőleges szempontokból és mértékben ötvözhető is.

Végezetül mindegyik ajánlásra érvényesen szükséges kitérni még egy mozzanatra, nevezetesen az óraszámok kérdésére. Végig követhető, hogy a heti óraszámok nagyjából arányosak a három mintában. Tudni kell azonban, hogy ezek inkább maximális, mintsem minimális óraszámok. A táblázatokban többnyire két órás kurzusok szerepelnek, viszont a szabadon választott tárgyaknál lehetőség van az eltérésre ettől. Fel lehet venni egy, vagy akár kettőnél több órás kurzust is, ezáltal változtathatók a heti óraszámok.

Mindemellett nem igazán az óraszámok, hanem a megszerzendő minősítések a lényegesek. A tanegységek számától — amint a történelem szak követelményeit tartalmazó táblázatok mutatják — eltérni nem lehet. Ide tartozik, hogy a három mintaprogramban egyformán szerepelnek a latin órák, holott lényeges, hogy a latinból érettségizettek felmentést nyernek ezek alól. Követelményeik viszont a teljesítendő tanegységeket illetően nekik sem csökkennek, mert a latin órák helyén más szabadon választott szemináriumokat tartoznak felvenni.

I.

1. félév	2. félév
kötelező segédtudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segédtudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti előadás kollokvium 2 óra	szabadon választott ókor történeti előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott ókor történeti szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező középkori magyar történeti előadás kollokvium 2 óra	szabadon választott középk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középkori magyar történeti szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott kk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin középfeladókknak gyakorlati jegy 2 óra
általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra	általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra
általános tantárgy pl. régészet jegy 2 óra	általános tantárgy pl. néprajz jegy 2 óra
	ókortörténeti szigorlat

heti óraszám:	16	16
szigorlat:	—	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	2
köt. gyak. jegy:	3	—
szab. vál. gyak. jegy:	1	3
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10

(a szig. kétszer számít)

3. félév	4. félév
kötelező középkori egyetemes tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon választott középk. egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott középk. egy tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező újkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon választott újkor magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott újkor magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin forrásolvasás záróvizsga 1 v. 2 óra	általános tárgy pl. logika jegy 2 óra
általános tárgy pl. közgazdaságtan jegy 2 óra	általános tárgy pl. pszichológia jegy 2 óra
általános tárgy pl. esztétika jegy 2 óra	általános tárgy pl. jogi ismeretek jegy 2 óra
középkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	12
köt.koll.jegy:	2	-
szab.vál.koll. jegy:	-	2
kötelező gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
általános t.-ből jegy:	2	3
félévi összes. jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező újkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segéd tud. ea. pl. műv. tört. kollokvium 1 óra	szabadon választott újkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
szabadon választott újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott újkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon választott tárgyból szeminárium gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. t.-ből jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

7. félév	8. félév
kötelező legújabbkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon választott egy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. legújabbk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. szem. pl. historiográfia gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott tárgyból szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. legújabbk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabadon vál. legújabbk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	legújabbk. egy. tört. szigorlat
szabadon választott tárgyból szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védés
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
legújabbkori magy. tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6

II.

1. félév	2. félév
kötelező segédtudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segédtudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti előadás kollokvium 2 óra	kötelező középkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező ókortörténeti szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező középkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szab. vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szab. vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin középfeladónak gyakorlati jegy 2 óra
szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra	általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra
általános tantárgy pl. filozófia jegy 2 óra	általános tantárgy pl. néprajz jegy 2 óra
általános tantárgy pl. régészet jegy 2 óra	ókortörténeti szigorlat

heti óraszám:	16	16
szigorlat:	—	1
köt. koll. jegy:	1	2
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10

3. félév	4. félév
kötelező középkori egyetemes tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező újkor magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középk. egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező újkor magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabdon választott latin forrásolvasás záróvizsga 1 v. 2 óra	általános tárgy pl. logika jegy 2 óra
általános tárgy pl. közgazdaságtan jegy 2 óra	általános tárgy pl. pszichológia jegy 2 óra
általános tárgy pl. esztétika jegy 2 óra	általános tárgy pl. jogi ismeretek jegy 2 óra
középkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	1	1
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	1
ált. tárgyból jegy:	2	3
félévi összes jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező újkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segéd tud. ea. pl. műv. tört. kollokvium 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. tárgyból jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

7. félév	8. félév
kötelező legújabbkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segéd tud. szem. pl. historiográfia gyakorlati jegy 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	legújabbkori egy. tört. szigorlat
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védelem
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
legújabbkori magy. tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
kötelező koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6

III.

1. félév	2. félév
kötelező segéd tudományi alapozó szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező segéd tudományi előadás kollokvium 2 óra
kötelező legújabbk. egy tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező legújabbk. magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező legújabbk. egy tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező legújabbk. magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
	legújabbkori egyetem történeti szigorlat

heti óraszám:	16	
szigorlat:	—	16
köt. koll. jegy:	1	1
szab. vál. koll. jegy:	1	2
köt. gyak. jegy:	2	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	1
ált. tárgyból jegy:	2	2
félévi összes jegy:	8	10

3. félév	4. félév
kötelező újkori egy. tört. ea. kollokvium 2 óra	kötelező újkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező újkori egy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	kötelező újkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon választott latin kezdőknek gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
legújabbkori magyar történeti szigorlat	újkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	14	14
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	1
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	2	1
ált. tárgyból jegy:	2	3
félévi összes jegy:	9	9

5. félév	6. félév
kötelező középkori egy. tört. előadás kollokvium 2 óra	kötelező középkori magy. tört. ea. kollokvium 2 óra
kötelező középkori egy. tört. szeminárium gyakorlati jegy 2 óra	kötelező középkori magy. tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. ea. kollokvium 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
szabadon választott latin középhasaladóknak gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	szabadon vál. latin forrásolvasás záróvizaga 1 v. 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
általános tárgy jegy 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
újkori magyar történeti szigorlat	középkori egyetemes történeti szigorlat

heti óraszám:	13	14
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	2	1
szab. vál. koll. jegy:	—	1
köt. gyak. jegy:	1	1
szab. vál. gyak. jegy:	1	2
ált. tárgyból jegy:	3	2
félévi összes jegy:	9	9

7. félév	8. félév
kötelező ókor tört. ea. kollokvium 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra
kötelező ókor tört. szem. gyakorlati jegy 2 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
kötelező segédtud. szem. gyakorlati jegy 1 óra	szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből ea. kollokvium 2 óra	általános tárgy jegy 2 óra
szabadon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	ókori történeti szigorlat
szabdon vál. érdeklődési körből szem. gyakorlati jegy 2 óra	szakdolgozatkészítés és védés
általános tárgy jegy 2 óra	államvizsga
középkori magyar tört. szigorlat	

heti óraszám:	13	8
szigorlat:	1	1
köt. koll. jegy:	1	—
szab. vál. koll. jegy:	1	1
köt. gyak. jegy:	2	—
szab. vál. gyak. jegy:	2	2
ált. tárgyból jegy:	1	1
félévi összes jegy:	9	6

B 14 2 806

Felelős kiadó: **Dr. Tóth Sándor**
Készült 200 példányban
A szövegszerkesztést **Dávid Tamás** végezte